

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

Vita S. Fulgentii Ruspensis Episcopi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

VITA S. FULGENTII

RUSPENSIS EPISCOPI.

PRÆFATIO.

CIRCA AN.
CHR. DXXIX.
I JAN.
S. Fulgentii
vita a quo
scripta.
A quibus edita
hactenus.

Sanctum Fulgentium omnia celebrant Latinorum Martyrologia, alique auctores fere innumeri. Vitam ejus, gravi stylo, inquit Molanus, ejus discipulus scripsit. De cujus tam auctore, quam auctoritate, nemo dubitabit, qui eam perleget.

2 Edita ea est a Laurentio Surio ex ms. Monasterii S. Pauli in Sonia silva, sine Rubæ vallis: ac deinde a Joanne Molano anno 1374, ipsius Fulgentii præfata operibus, ex ms. Monasterii Vallis S. Martini Canonorum Regularium Lovanii, cum ms. Monasterii Fontis B. Mariæ juxta Arnheimium a Joanne Vlimerio collata. Tandem Parisiis a Jacobo Sirmondo nostro cum ejusdem Fulgentii operibus recognitis. Has omnes editiones cum mss. Monasterii S. Maximini, et Monasterii S. Mariæ Bonifontis, et S. Mariæ de Ripatorio contuli.

ipse loquitur, quando codex ejus titulus nomine, legitur: qui autem flet, ut similiter nota sit omnibus vita ejus bona? Quamdiu vivunt adhuc, qui noverrunt eum, vel a certissimis testibus aliquid de ejus virtutibus audierunt, potest illi præsens memoria verum testimonium perhibere. Quid aget ventura progenies? Quid in transmarinis partibus longe constituta fidelium turba? Cum pervenerint ad notitiam lectionis, in qua idem beatissimus Pontifex absens loquitur, et mortuus vivit; admirabuntur profecto sapientiam: unde cognoscent innocentiam? Sicut ergo clara est ejus doctrina, sic clarior fiat etiam vita. Loquamur et narremus fratribus nostris, quomodo tantus Pontifex vixerit.

3 Nec timendum est, ne minore facundia Sacerdotem, qui per universas orbis Ecclesias magnum nomen obtinuit, ego faciam parvum. Cujuslibet enim sit meriti oratio mea, nec augere poterit tanti viri merita, nec minuere: sed proficere tantummodo ad caritatis testimonium, in qua illi semper inherere desiderans, salutiferis ejus monitis ad suscipiendam Monachorum professionem conversus, in illo parvissimo Monasterio, quod sibi apud Sardiniam pro Christi nomine relegatus effecerat, ubi jam tu presbyter habitabas, diebus ac noctibus ante eum positus vixi: quando me super mel et favum dulciora cælestis ejus eloquii flumina frequenter rigabant, et nisi sterilitas arentis ingenii præpediret, centesimum fructum gleba nostri pectoris attulisset. Sed indignus ego, de tanta plenitudine vix exiguum capere valui portionem. Tuæ tamen paternitatis orationibus fretus, libelli presentis laborem suscipere cogitavi: in quo omnia, quæ memoriter nobis audientibus ipse referebat, et illa insuper, quæ oculis nostris adspeximus, ut jam positi in doctrina illius, quemadmodum sint gesta, non ignoramus, breviter explicabo: notam falsitatis incurrere nullatenus timens, cuncta quippe senilem tuam paternitatem minime latent; nec tibi nunc aliqua quasi nescienti dicuntur, sed tuo potius testimonio confirmanda simpliciter digeruntur.

Auctor Fulgentii Discipulus.

* Al. habitas.

VITA S. FULGENTII

A QUODAM

EJUS DISCIPULO CONSCRIPTA

AD FELICIANUM EPISCOPUM.

PROLOGUS AUCTORIS.

Omnis novi Testamenti fidelissimus dispensator, in quo loquitur Christus, sancte Pater Feliciane, ut exemplo suo credendum sibi facile persuadeat, operum honorum curam maximam gerit, et quidquid aliis faciendum dicit, ipse primitus facit. Sine causa quippe nititur docere sapienter, nisi vixerit innocenter. Duo igitur Ecclesiæ Catholice doctoribus necessaria judicantur: vita bona, et sana doctrina. Vita enim bona commendat sapienter docentem; doctrina sana ornat bene viventem. Vita bona facit amabilem; doctrina sana laudabilem. Vita bona continuo creditur imitanda; doctrina sana numquam judicatur esse repudianda. Vita bona tollit occasiones detrahentibus, doctrina sana resistit contradicentibus.

Doctoribus necessaria vita bona, et doctrina.

2 Propterea mihi diutissime beati Fulgentii Pontificis, tui scilicet prædecessoris, a quo simul nutriti sumus, et nomen et gratiam cogitanti, dum frequenter ante oculos cordis mei magister egregius versaretur, dolebam tanti viri solatio caruisse populos Africanos. Et quamvis ille gaudiis cælestibus oblectandus, ad meliora migraverit, apud nos tamen modo similem deesse doctorem, sapientiæ ejus bene conscius, suspirabam. Dabatur sane flebili recordationi quædam respiratio, quoties dulcissimos libros ejus, aut epistolas, aut quos edidit populo præsentem sermones, vel ego legebam, vel legentes alios audiebam. Verumtamen in illis præclaris opusculis ingenium viri sapientiamque posse cognosci, tacitus considerabam: cujus autem justitiæ, probitatis et misericordiæ fuerit, et quomodo laudabiliter vitam suam, quod tu bene nosti, cum familiaribus suis transegerit; sicut docuit vivens, scire plerosque non dubitabam, latere tamen plurimos sentiebam. In posterum vero ne oblivio longa conversationis ejus bona nesciret, semper et vehementius formidabam. Dixi ergo diu cogitans: Ecce fulget beati Fulgentii doctrina, quoniam leguntur ab omnibus libri ejus: quasi

Causæ scriptio-
tionis.

VITA.

CAPUT I.

B. Fulgentii ortus, institutio, munus in repub.

Beatissimus igitur et vere Fulgentius, nobili secundum carnem genere procreatus, parentes habuit ex numero Carthaginensium Senatorum. Avus denique ejus nomine Gordianus, dum Rex Gensericus memoratam Carthaginem victor invadens, Senatores plurimos, imo cunctos, amissis omnibus bonis, ad Italiam navigare compelleret, inter ceteros etiam ipse impositam peregrinationem libenti voluntate suscepit, volens, saltem facultatibus perditis, non perdere libertatem. Post ejus obitum, duo ex filiis ejus, spe recuperandæ hereditatis, Africanam provinciam repetentes, manere jam intra Carthaginem minime potuerunt, domo propria donata sacerdotibus Ariani. Sed possessionibus suis ex parte per auctorita-

Patria et genus Fulgentii.

* ms. Rip. et Sur. Hunericus.

Avus exul

tem

*us. Rip.
Bizicum;
alii, Byzantium;
alii, Bithyniam.

Parentes.

Litteris
Græcis eruditur,
tum Latinis.

Paternam domum administrat.

Luc. 2.

Fil Procurator.

tem Regiam repetitis, ad Byzacium perrexerunt, ibique in Tellepte civitate unus eorum, nomine Claudius ex conjuge nomine Mariana, Christiana scilicet et honesta femina, istum, cui tanta gloria debebatur, feliciter genuit; eumque statim, quasi præsciis qualis esset futurus, Fulgentium nominavit. Quem religiosa mater moriente celeriter patre, Græcis litteris inbuendum primitus dedit, et quamdiu totum simul Homerum memoriter reddidisset, Menandri quoque multa percurreret, nihil de Latinis permisit litteris edoceri: volens eum peregrinæ linguæ teneris adhuc annis percipere notionem, quo facilius posset, victurus inter Afros, locutionem Græcam, servatis aspirationibus, tamquam ibi nutritus, exprimere. Nec fefellit matrem piam cauta provisio. Sic enim, quoties ei loqui Græce placebat, post longam desuetudinem locutionis ejus et lectionis, non inconditis sonis verba proferebat, ut quasi quotidie inter Græcos habitare putaretur. Litterarum proinde Græcarum præcepta scientia, Latinis litteris, quas magistri ludi docere consueverunt, in domo edoctus, artis etiam Grammaticæ traditur auditorio, magnitudine ingenii cuncta sibi tradita memoriter et veraciter retinens. Unde tamen, domesticorum negotiorum cogente necessitate, cito sublatus, paternæ domus gubernationem suscepit adolescens; ita se maternis imperiis subdens, ut ibi quoque Christi existeret imitator, de quo sacra Evangelia contestantur: *Et erat subditus illis, id est, parentibus.* Gauderat venerabilis mater, et præclara idole sapientis filii mœrorem viri amissi consolabatur. Cœperat in illa familia esse, qui amicis obsequium benevolens redderet, inimicos rationabiliter repelleret, servos mansuetus et severus regeret atque corripere, patrimonium diligens coleret, sublimioribus potestatibus carissimus fieret. Cujus rei gratia, crescente per singulos dies fama ejus, repente Procurator ordinatur, hinc initium sumens imperandi, et consulendi, ac gubernandi quam plurimos.

CAPUT II.

Mundi tædium, ac religiosæ vitæ desiderium ei injicitur.

Accepta tamen hac potestate dum clementer utitur, et neminem lædere pro ingenita sibi bonitate desiderat, atque in exigendis pensionibus crudelitatem jubetur exercere, cepit sæcularium negotiorum gravis apparere sarcina, et displicere felicitas vana: paulatimque laudabili patientia succedente, cepit vitæ spiritualis amor exurgere, desiderium lectionis, insuper et orationis indefessum crescere studium. Monasteriorum proinde suavissimos greges frequentius visitans, servorum Dei mores propositumque discebat. Inter abstinentes nulla esse gaudia sæculi, sed nulla etiam esse tædia sentiebat. In summa abstinentia viventes videbat neminem calummatorem timere, sed se invicem diligere. Considerabat etiam multos adolescentes perpetuæ continentie deditos, ab omni posse abstinere concubitu. Talibus apud semetipsum cogitationibus fluctuabat, atque in hæc verba prorumpens: Cur obsecro, aiebat, sine spe futurorum bonorum laboramus in sæculo? quid nobis aliquando præstare poterit mundus? Si gaudere desideramus, licet melius sit bene flere, quam male gaudere; quanto melius tamen gaudent, quorum sic in Deum tranquilla est conscientia, quos minime terret exactoris improbi violentia, qui nihil timent nisi peccata, nihil agunt nisi unde possint divina implere mandata? Non fatigantur publicis excursibus, non damna rei familiaris coguntur aut flere miserabiliter, aut timere deformiter. Operantes manibus suis, non adversantur utilitatibus alienis. Vivunt inter se paci-

fici, sobrii, mites, humiles atque concordēs. Nulla illis cura libidinis; imo magna sollicitudo et jugis custodia castitatis. Imitemur tam laudabiles viros: arripiamus hanc bene vivendi constantiam. Sit nobis utile, quod gratia Dei revelante meruimus meliora cognoscere. Abjiciamus pristinos mores, et mutemus labores. Nitebamur prius inter amicos nobiles apparere nobiliores; nitamur modo inter servos Dei pauperes effici pauperiores. Si coacti sumus exigere debitores, conemur modo convertere peccatores. Solet etiam de publicis exactoribus efficere Christus Dominus noster magistros Ecclesiæ. De telonio enim vocatus est Matthæus, ut Apostolus fieret. Neque nos huic honori personam convenire credimus nostram: sed si ille deposito officio exactionis, accepit officium prædicationis; mihi non licebit post depositam procurationem, penitentis assumere lamentationem? Refugium nostrum Deus est: nulla de ætatis imbecillitate nascatur excusatio. Potens est quippe Deus, qui dat continentiam tantis adolescentibus, quos videmus in Monasteriis vivere, mihi quoque peccatori similem gratiam donare.

CAPUT III.

Præexercitatio vitæ Monasticæ in sæculo.

Post hæc verba, diutius in suo pectore ruminata, decrevit, sancto Spiritu revelante, sæcularibus omnino renuntiare deliciis, et illius vitæ socius fieri, quam laudabat. Prius tamen cogitans, ne subita mutatio mentem simul corpusque perturbans, inter ipsa conversionis initia gravissimum sibi vel impedimentum vel scandalum gigneret, occulte arripuit rara exercere jejunia: dehinc paullulum progrediens, antiquorum sodalium tentabat vitare consortia: segregatus frequenter a turbis, in possessione propria, nescientibus omnibus, parentibus et clientibus, quasi propter actionis laborem tristis sedebat, et ibi orabat, legebat, jejunabat, epularumque immoderatam copiam minuebat, ad balneas penitus non accedens. Et sub ipsa adhuc professione laici, plene jam monachus conversabatur.

7 Stupebant omnes qui noverant eum, et tam delicati viri mirabilem parsimoniam, causamque mutationis hujus interpretabantur ex angustia natam pusillanimitatis. Apud illum vero per singulos dies amor sanctæ professionis, et mortificationis impensior cura crescebat. Aliquando igitur, ubi omnia, quæ sibi dura videbantur, expertus, adjutorio gratiæ spiritualis, voluntati suæ sensit suppetere facultatem, Beati Augustini, exponentis tricesimum sextum psalimum, *disputatione communitus et compunctus, publicare suum statuit votum, mutare gestiens habitum: ne vel amicabiliter ad se venientes pati cogere, cum quibus diu sæculariter vixerat. Cogitabat autem vir prudentissimus, conversionem sui cordis sibi soli utilem futuram, si latere potuisset: publicatam vero, multis aliis exemplum bonum dimittendi peccata pristina præstaturam. Quis enim mediocris aut pauper fieri Monachus erubesceret, dum Fulgentium videret, * genuini fastus arrogantia recedente, duras abstinentiæ vias, patientiæ gressibus ambulantem?

PER
EJUS DISCIP.
Statuit
imitari.

Math. 9.

Præparat se
ad vitam
Monasticam.

*al. disputationi
conjunctus.

Lectione
librorum
B. Augustini
impellitur ut
propositam
manifestet.

*al. Gemini.

PER
EUS DISCIP.

CAPUT IV.

Religionis ingressus.

Fuit autem tunc temporis Episcopus quidam laudabiliter prædicandus, nomine Faustus, qui pro fide Catholica non longe a cathedra sua jussus fuerat relegari. De multis enim Sacerdotibus hoc Hunerici tyranni persecutoris astuta malignitas ordinaverat, ut juxta patriam propriam peregrinationis incommo- dum sustinentes ad negandum Deum facile flecterentur. In eodem proinde loco, ubi relegatus tenebatur, Monasterium sibi construxerat : in quo spiritaliter vivens, apud omnes Christianos honorabilis habebatur. Ad hunc ergo S. Fulgentius, quippe ei notissimus, alacriter venit, eique votum cordis sui fideliter indicavit. Ille autem sciens sæcularem omnino juvenem, verebatur talia credere pollicenti, dicens ei : Quare fili mentiris, ut servos Dei fallere delecteris? Tunc eris Monachus, aut antiquam deliciarum tuarum consuetudinem sic repente mutabis, ut escarum vilium negligentior apparatus, et vestium sordidarum tuum animum non offendat abjectio? Prius est, ut sis saltem laicus minus deliciosus : et tunc forsitan credibile putabo, quod renuntiare sæculo aut velis, aut valeas. Ad hæc ille juvenis magis ac magis inflammatus, repellentis manum suppliciter osculatus, sic oculis in terram depositis precabatur : Potens est, Domine pater, dare volenti facultatem, qui nolenti tribuit voluntatem. Permite metantum tuis inhaerere vestigiis : aperi mihi januam Monasterii : præbe sanctæ edificationis adjutorium : fac me unum de discipulis tuis : et Deus novit, quomodo me liberet ab iniquitatibus meis.

Faustum
Episcopum
exulem adit.

Egre ab eo
admittitur.

Alii eum
imitantur.

CAPUT V.

Prima ejus constantiæ a materno dolore probatio.

Mater turbata
venit ad Mo-
nasterium.

Audit hoc mater, referentibus multis, ad consortia monachorum fugisse Fulgentium, totiusque domus regendæ atque gubernandæ curam penitus dimisisse, nec omnino jam posse de tali proposito revocari. Turbatur, expavescit, et amoris nimii desiderio concitante, quasi jam Fulgentius moreretur (quamvis bene moreretur, qui sic moriebatur) cælum nimis lamentationibus pulsat ; et sicut solent matres in funeribus filiorum, modum nescit habere lacrymarum. Rapitur inconsideratis cursibus ad Monasterium furibunda, contumeliis et conviciis Sanctum Faustum nihil dubitans aggreditur : Redde, inquit, filium matri, redde dominum servis. Sacerdotes semper beneficia multa viduis præstant, quare nunc domus viduæ per te perit? Cui patienter respondit Episcopus : Si tu mihi filium tulisses, ego te, mulier, deberem, quantum dolor imperaret, arguere : modo tu mihi

juste contumeliam facis, quia ego tibi filium tuli. Quando enim tibi displicet, quia serviturus est Christo, bene facis contumelias inferre Fausto. Sub his etiam sermonibus æquanimitè tolerans, et affabiliter arridens videndi saltem filium nullam prorsus dat licentiam. Illa sciens, quantum diligenter a filio, magnis ante januam Monasterii clamoribus ejulabat, et Fulgentii nomen frequentius inclamans, desolationem suam miserabiliter allegabat.

Faustus ei
filii videndi
copiam negat.

Hæc prima beatum Fulgentium tentatio multis viribus impulit, dum suam genitricem, quam semper amaverat, cui maxima devotione servierat, audiret auribus suis flere. Sursum tamen corde positus, audiebat, et non audiebat, nec illius preces advertere dignum putabat, quia pietatem solitam religiosa crudelitate vincebat. Ibi jam futuræ patientiæ in laboribus multis exemplum fidelissimum præbebat, et similis ebrio per spiritalium gratiarum factus, utrum mater esset, quodammodo ignorabat. Hic eum beatus Faustus Episcopus ex toto corde conversum primitus approbavit, et cum gaudio ceteris fratribus dixit : Facile poterit hic juvenis tolerare quemcumque imposerimus laborem, qui potest matrem despiciere jam dolorem. Illa mater dum se plangere sæpius, nec ad se filium prodire cognosceret, in eodem loco eum jam non esse credebat : quia si ibi esset, non ferre posse dolorem matris, adhuc virtutis ejus nescia, putabat. Sæpe ergo iens ac rediens, et Episcopo molestias, et filio plurimas afferebat insidias, donec tædio victa, propriam reverteretur ad domum.

Fulgentii
constantia.

CAPUT VI.

Ejus ab abstinentia.

Beatius ergo Fulgentius supra humanum modum laboribus se abstinentiæ cruciabat, sine vino et oleo manducans et bibens, sic parce et tenuiter, ut inediæ magnitudo siccitatem corporis cutem fatiscere diversis ulceribus cogeret, ac superdrita, quam dicunt, impetigine delicati corporis pulchritudo fœdaretur. Putabant plurimi, tunc beatum Fulgentium sub occasione ipsius infirmitatis, aut recessurum simul a proposito sanctitatis, aut reddendum deinceps tepidum, ne vel regulæ communis parsimoniam custodiret. Ille vero contra spem omnium, misericordiæ Dei prævenientis auxilio gubernatus, ex infirmitate corporis ampliores vires animi capiebat ; et tanto abstinentior, quanto debilior, desalute perpetua jugiter cogitabat ; salutem vero corporis arbitrio Domini committebat, hoc plerisque dicens : Scimus omnes ex epulis vitam solere servari, non sanitatem posse conferri. Nam ut sanetur infirmitas, si explenda videtur gulæ cupiditas ; quare infirmantur etiam illi, qui conviviis lautioribus quotidie saginantur? Tolerabat ergo infirmitatem patienter, exercebat abstinentiam satis humiliter. Parvum namque putans omne quod faciebat, de die in diem melior fieri gestiebat. Hoc propositum cordis ejus miserator et misericors Deus adjutorio superni juveninis fulcenis, velociter ei corporalem restituit salutem.

*al. credibili-
tem. us. Rip.
incredibilem.

Egrotat ob
nimiam absti-
nentiam;

In ea tamen
persistit.

Convalescit.

CAPUT VII.

Bonorum abdicatio.

Tunc animus viri sapientis altiori pietate commotus, cum tota mente mundum sibi crucifigeret, et ipse mundo crucifixus, iter rectum a juventute sua, sicut scriptum est, ambularet : portionem substantiæ propriæ, quamvis haberet fratrem juniorem, nomine Claudium, per donationem soli contulit matri, ut a matre postmodum, si bene servisset, donaretur et fratri. Sic salubri consilio superbiam junioris fratris edomare

Bona sua
matri donat,
non fratri; et
quare.
Thren. 3.
v. 27.

edomare desiderans, ut qui esse nolebat humilis propter pietatem, disceret humilis esse propter hereditatem; mater quoque sanctissima post discessum dulcissimi filii, cujus jam non poterat obsequio letificari, ejus meruisset beneficio consolari. Quantas ibi tunc universales et gratias Domino retulerunt, cum viderent beatum Fulgentium sæculari cupiditate calcata, rebus, quas distrahere et donare pauperibus non poterat, ne offenderet bonam matrem renun- tiasse penitus, ut Christum invenire mereretur doctorem? Finita jam fuerant cuncta, quæ eum in conversionis primordio videbantur affligere.

CAPUT VIII.

Abbas creatur.

Nova persecutio sub Hunerico.

It ad aliud Monasterium.

** ms. Rip. excusat.*

Fil Abbas cum Felice.

Sed quia hæc vita numquam potest sine suis tentationibus præterire, nascitur rursus talis persecutio fidei, ut sanctæ memoriæ Faustum Episcopum cogere per diversas latebras commigrare: nec in ipso Monasterio jugiter sineret quiescere. Tunc beatus Fulgentius timens aut in illo loco solus remanere, aut de loco in locum frequentius transmigrare, consulto prius Episcopo Fausto, vicinum Monasterium petiit, ubi paucis et simplicibus fratribus Felix nomine Abbas præerat, amicus ejus ab adolescentia, cum quo semper etiam laicus familiariter vixerat. Tunc igitur eum Felix Abbas cum gaudio suscipiens, imparemque se ejus virtutibus sciens, et nomen et potestatem ei tradidit Abbatis. Ille plenus studio humilitatis, recusabat privilegium potestatis. Et post multa certamina pietatis, ex consensu totius congregationis, passus violentiam caritatis, vix consentit esse collega boni consortis. Ita duo viri sanctissimi diligenter æqualiter Deum et proximum, ambo moribus similes, ambo meliores proposito, conversatione æquales, unus scientia superior, jugum bonum gubernandæ congregationis excipiunt. O quam felix servorum Dei numerus fuit, quibus cooperat præesse Fulgentius! O quantum fulgebat illud Monasterium, cui dispensator permanserat Felix! Dabant sibi mutuis nominibus etiam ipsi non minoris laudis auspicium. Felix vocabatur Fulgentius, viam Domini currens, et fama crescente Fulgentii, capiebat fructum sui culminis Felix. Unus tamen eorum, Beatus videlicet Fulgentius, docendis fratribus peculiariter vacabat; alter in quotidiano ministerio sollicitus laborabat. Supervenientibus fratribus unus verbum Dei singulariter prædicabat, alter hospitalitatem diligenter præparabat, et hilariter offerebat. Nihil alter sine consensu alterius faciens; sed sic ambo ceteris erant imperantes, ut sub unius se regula crederent constitutos. Ita dum timebat Fulgentium offendere Felix, Felicemque Fulgentius, mortificatis voluntatibus propriis uterque vivebat, et de fratrum, quibus consulebant, utilitate laudabiles, et de mutua, quam sibi reddebant invicem, subjectione sublimes. Quis istius affectus explicare possit loquendo virtutem? Quos quieta pax adunaverat, nec bella valuerunt feralia separare.

CAPUT IX.

Persecutio. Fuga. Insidiæ a Presbytero Ariano.

Fugit cum suis.

Sed cum subito barbaricæ multitudinis provincia turbaretur incursum, videntes salutem temporalem fugæ præsidio vendicandam, labores illico perferendæ peregrinationis excipiunt, limatoque consilio procul abscedunt, ubi nulla belli nascentis opinio, construendi Monasterii præberet integram facultatem. Promovent igitur castra spiritalia duces inelyti cælestis exercitus, et per ignotas Africae regiones, Monachorum

suorum caterva comitante, pariter gradiuntur, ubique facientes gaudium bonis, invidiam malis.

16 In territorio denique Siccensi, dum cogitant certas sedes statuere, regionis fecunditate delectati, virorum etiam fidelium favore suscepti; Presbyter quidam sectæ Arianae in fundo Gabardilla perfidiam prædicans: cui nomen quidem inter homines Felix, sed voluntas adversus Deum semper infelix, natione Barbarus, moribus sævus, facultatibus potens, Catholicorum persecutor acerrimus. Hic beati Fulgentii nomen in illis regionibus clarum fieri sentiens, reconciliandos occulte multos, quos deceperat, suspicatur. Neque virum dignum Sacerdotio, vere adhuc esse Monachum credit, sed eum sub habitu Monachi Sacerdotis officium putat implere. Et revera Sacerdotis officium laudabiliter etiam tunc implebat, non aliquantos reconciliando, sed omnes, quos attingere poterat, ad reconciliationem salutaribus monitis invitando: cujus sermo dulcis et rectus, quia dura quoque corda mollebat, nec immerito hunc Presbyterum sic timere pro sua perfidia compellebat. Arripit igitur Presbyter, insani furoris stimulis concitatus, Dei servos crudeliter persequi, et per omnes vias custodibus distributis, ambulantium simpliciter obsidet itinera. Necessarium quippe fuerat athletas fortissimos, voluntariis abstinentiæ laboribus ad omnem tolerantiam præparatos, persequentium paululum tradi manibus: ut martyriales agonis effecti participes, illata discerent supplicia tolerare, probaturi quid profecissent, si flagellis membra omnia dissipantibus, a fide vera minime defecissent. Nescientes igitur cogitationes maligni serpentis, habentesque fiduciam conscientia, nihil timentes, simul ambo gradiebantur secum loquentes.

CAPUT X.

Capiuntur Fulgentius et Felix; hic cœditur ab Ariano.

Et ecce subito quasi violentia sævissimæ tempestatis invadit incantos, dividit junctos, ligat divisos, et feralibus vinculis oneratos, perducit ad Presbyterum victos. Efficiuntur subito sine crimine rei, sine belli forte captivi. Quibus enim fugientibus nihil nocere potuerunt Mauri, penas ingerunt Ariani. Tunc antequam tenerentur, Felix Abbas paucos solidos, unde fratrum sustentabatur inopia, simpliciter ubi metus suaserat, projecit, et custodiendos Dei servis, ipsi Deo committit. O divini singularis potentia miraculi! Nemo valuit solidos illos projectos adspicere; nullus permissus est victum pauperum pauperibus tollere. Sed illi soli, qui sic probandi fuerant, tenentur, ligantur, ad Presbyterum perducuntur. Quibus ore terribili violentus Presbyter intonat: Cur ex vestris regionibus occulte venistis Christianos Reges evertere? Bene enim miser Christianos Reges esse dicebat, in quibus Christum Regem Regum miserabiliter exufflaverat, et quos Filium Patri æqualem negare, similis Antichristo docuerat.

18 Illis ad hæc veracissimæ responsionis verba parantibus, inferri præcepit verbera primitus. Igitur Felix Abbas vehementi caritate commotus: Parcite, ait, fratri Fulgentio, qui non potest tormenta perferre. Nolite istum cadere, inter vestras manus forsitan moriturum. Convertatur in me vestra crudelitas: ego scio quid confitear, in me est omnis causa. Tunc dilectionis admiratione stupefactus, removeri paulisper beatum Fulgentium jubet, atque illum gravius cadi ministris sævissimis imperat. Tunc hilari animo Felix Abbas verberibus subditur. Dolorem quippe cum gaudio sustinebat, quia beatum Fulgentium nihil adhuc pati videbat. Ecce qualis fuit beatus Fulgentius circa amicos, ut usque ad mortem diligi mereretur. *Ista quippe*

PER
EJUS DISCIP.

Felix Presbyter Arianus Fulgentio insidiatur.

Capitur Fulgentius.

Pecuniam abjectam non vident barbari.

Sistitur Ariano Presbytero.

Felix Abbas cœditur: rogat parci Fulgentio.

PER
EPI'S DISCIP.

quippe caritas beati Felicis, vitæ illius sanctæ magnum perhibet testimonium. Neque enim salutem suam pro salute illius despiceret, nisi sibi primitus et multis utilem jucundumque sentiret. Imitentur utrosque, qui Deo placere desiderant. Alios doceat beatus Fulgentius sic vivere inter fratres, ut amentur, foveantur, et in summis necessitatibus adjuvandi, etiam si periculum non defuerit, iudicentur. Sumant alii de bono facto Felicis Abbatis exemplum, melioribus fratribus, et in Dei timore plus proficientibus, omnem gratiam bonæ voluntatis impendere. Quando enim talis caritas inter fratres fuerit, qualis inter sanctissimos viros fuit, vis totius tentationis facile superatur: inimicorum vero pertinacia continuo frangitur. Quamvis sævissimus Presbyter etiam tunc de Felicis Abbatis injuria minime satiatus, nec beato Fulgentio parcendum putavit.

CAPUT XI.

Fulgentius cœditur, uterque ignominia afficitur.

*Fulgentius
cœditur.*

Beatus autem Fulgentius, vir omnino delicati corporis, utpote ex familia natus illustri, violentos impetus fustium, repentini doloris acerbitate crescente, vix tolerans, sicut ipse nobis postea referebat, cogitavit Presbyteri furentis insaniam vel mollire, si posset, vel certe paullulum, donec recrudesceret, avocare; quo facilius inter ipsas moras inveniret spatium respirandi, ne continuata poena omnino intolerabilis fieret. Dico aliquid, si loquendi potestas tribuitur, dum cæderetur exclamat. Tunc Presbyter, putans eum confiteri velle, jubet quiescere cædentes, et sic adhuc * a flagello suspensum, loqui præcepit quod volebat. Ubi dum beatus Fulgentius eloquentiæ solitæ sermonibus blandis, suæ peregrinationis est narrare aggressus historiam, Presbyterum facit attentum, diuque nimia verborum suavitate delinitum, pene totius crudelitatis reddit oblitum. Miratur Presbyter beati Fulgentii facundiam, probat sapientiam, magnumque aliquem virum conjiciens, erubescit inferre violentiam. Sed ne proderet suis suam superatam fuisse sævitiam: Cædite, ait, iterum fortiter, et multiplicatis flagellis lacerate verbosum. Etiam me, puto, seducere cogitat, longoque inanis fabulæ circuitu quid conficere moliat, ignoro. Recrudescit iterum manus vesana tortorum, flagellisque innumeris beatus Fulgentius exaratur.

* al. ad flagella.
Interloquitur.

Iterum cœditur.

* al. sevea.

Nudus et decalvatus dimittitur.

Reperit abjectam pecuniam.

20 Tandem Presbyter de illata cæde confusus, virorum laudabilium merita sentit, nec apud se eos tenere diutius ausus est; sed deformiter decalvatos, ablatis etiam omnibus vestimentis, ex domo sua nudos inanesque projecit. Sed nec illa decalvatio viris sanctissimis turpitudinem, nec nuditas attulit confusionem: quia tolerata propter odium religionis injuria, primæ jam confessionis decoraverat ornamento, superna gratia fulciendos. Processerunt itaque de domo Presbyteri, tanquam de loco gloriosi certaminis, insignis victoriæ laureis coronati; reversique per campum, ubi fuerant capti, solidos, quos Abbatem Felicem projecisse diximus, integro ibi numero servatos inveniunt, et quasi ex divina manu restitutos hilariter accipiunt; agentesque ineffabiles Deo gratias, qui consolatur humiles in omni tribulatione eorum, revertuntur ad proximos fratres.

21 Hujus autem crudelissimi facti detestabilis opinio, cunctam simul mœstificat regionem; nuntiatur etiam Carthagine fama. Inter alios quoque Ariano- rum Episcopus dolet mactatum gravi cæde beatum Fulgentium. Et quia parentes ejus cognitos habebat idem Episcopus, ipsumque beatum Fulgentium singulariter adhuc laicum dilexerat, adversus Presbyterum suæ religionis et parochiæ, qui cædis auctor

extiterat, graviter commovetur, vindicare beatum Fulgentium parans, si querelam de memorato Presbytero deponere voluisset. Sed beatus Fulgentius multis, ut hoc faceret, suadentibus: Non licet, ait, in hoc sæculo vindictam querere Christiano. Novit Deus quomodo servorum suorum defendat injurias. Iste Presbyter si gravissimi sceleris inter homines, me agente, receperit ultionem, patientiæ nos apud Deum perdimus retributionem: maxime quia multos parvulos scandalizare poterit, si Episcopi Ariani iudicium qualiscumque peccator, tamen Catholicus et Monachus quæram. Nolens ergo retribuere mala promalis, et vitam suam sciens necessariam bonis, ne quam forsân hæreticorum violentiam denno pateretur, ex illa provincia rursus egrediuntur, et ad vicina provinciæ suæ loca celeriter regrediuntur: eligentes vicinos potius habere Mauros, quam pati molestissimos Arianos.

CAPUT XII.

In Ægyptum navigaturus Syracusas appellit. Consilium mutat.

Juxta civitatem proinde, quæ Ididi nuncupatur, fundare Monasterium incipiunt, ubi parvo tempore Domino servientes, insistebant operibus caritatis. Donec subito beatus Fulgentius Ægyptiorum Monachorum Vitas admirabiles legens, institutionum simul atque collationum spiritali meditatione succensus, memoratas terras navigio petere statuit: duabus videlicet ex causis, ut vel ibi deposito nomine Abbatis, sub regula viveret in humilitate, vel districtioris abstinentiæ legibus subderetur. Et quia desiderium suum impediri poterat publicatum, quærit primitus occasionem proficiscendi Carthaginem. Dehinc veniens ad ipsius mœnia civitatis, uno tantum fratre, cui nomen fuit Redemptus, socio peregrinationis electo, navem conscendit, Alexandriam petiturus, nullos forte sumptus peregrinationi tanta necessariis secum ferens, sed in Deo, qui dives est, spem suam firmiter ponens, suaviter caneat cum David: Dominus pascit me, et nihil mihi deerit.

Non vult
queri de illo
Presbytero.

* al. Indidi.

Fulgentius
legens Vitas
PP. vult ire
in Ægyptum.

Psal. 22. 1.

Syracusas excipitur ab Eulalio Episcopo viro sancto.

23 Ventis itaque flatu prospero consequentibus, Syracusanum contigit feliciter portum; Deique summi providentiæ gubernante, ductus est ad hanc civitatem, ubi tunc Ecclesiam Catholicam beatus Papa Eulalius gubernabat, vir eximie sanctitatis, admirabilis hospitalitatis, perfectissimæ caritatis; in cujus corde thesaurus sapientiæ spiritalis absconditus, multos talentorum Dominicorum negotiatione ditabat. Virtute enim discretionis super omnia decoratus, Monachorum professionem singulariter diligebat; habens etiam ipse Monasterium proprium, cui semper adhaerebat, quoties ab Ecclesiasticis actibus vacabat. Ad hunc ergo beatus Fulgentius veniens, inter alios peregrinos hospitalitatis officio libenter excipitur, neque tamen diu latere permittitur. Mox enim, sicut moris est, in convivio Sacerdotum, dum de divinis rebus ortus est sermo, virum singularis scientiæ locutio sua continuo prodidit. Intellexit Episcopus, ex ornatu sermonis, et responsionum moderatione, sub monachico habitu magnum latere Doctorem: distulit tamen eundem vel quis esset, curve advenisset, convivis præsentibus, inter epulas quærere.

Ex doctrina
agnoscitur.
Dissimulat
quo eat. Socius
id prodit.

24 Post prandium vero cum meridianis horis in domo sua deambulare Episcopus, per fenestram respiciens, observantem sibi sicut ceteros, beatum Fulgentium vidit: quem continuo peculiariter vocans: de Institutionibus, ait, et Collationibus loqui cœperas, dum pranderemus. Affer, obsecro, mihi codicem, si portas. Ille sine mora jussis obediens, codicem detulit, in quo quid contineretur, verbis propriis jussus exponit. Admiratur sanctus Eulalius scientiam juvenis, et tali hospite delectatus, cur ex Africa venerit, diligenter

diligenter inquiri. Ille metuens arrogantiae notam, si desiderium suum fateretur, incurrere: Parentes, inquit, meos requiro, quos in illis partibus vivere peregrinos audiui. Vere enim parentes suos requirebat, quorum suavissimos mores imitari cupiebat. Intellexit Episcopus responsum non manifestum, totiusque itineris ejus per alterum fratrem, (fuit enim simplex) investigat causas.

25 Ibi tunc Beatus Fulgentius salubriter proditus, veritatem simpliciter confitetur: iturum se ad ultimam Thebaidæ regionis eremum dicit, ut illic, sicut lectio monebat, mundo mortuus viveret, ubi major abstinentium numerus assumptioni suæ nullum gigneret impedimentum, sed forte potius præberet exemplum. Recte facis, respondit Episcopus, cupiens meliora sectari: sed scis, quoniam Deo sine fide impossibile est placere. Terras, ad quas pergere concupiscis, a communione Beati Petri perfida dissensio separavit. Omnes illi monachi, quorum prædicatur mirabilis abstinentia, non habebunt tecum altaris sacramenta communia. Quid ergo proderit affligere jejuniis corpus, ubi solatiis spiritalibus indigebit anima, quæ multo melior est corpore? Revertere fili, ne vitæ melioris intuitu, periculum rectæ fidei patiaris. Ego etiam quondam juvenis, antequam me Pontificalis honoris gratia præveniret indignum, diu cogitavi sanctissimæ hujus professionis in ipsius provinciæ monasteriis adimplere propositum, sed hæc causa me prohibuit assumpta perficere.

26 Consensit Beatus Fulgentius momentis patris consilio salutari, suæque intentionis fervore deposito, suadetur ibi apud Syracusam paucis mensibus degere, Sancto Eulalio præbente victum et hospitium congruum. Sed quia bonæ mentis indoles nunquam vacat, caritatis opera semper exercens, in ipso parvissimi hospitii, quod acceperat, habitaculo cepit hospitalitatem multis supervenientibus exhibere, peregrinus et alterius indigens solatio, consolandos suscipere peregrinos. Miratur Sanctus Eulalius affluentem sancti animi libertatem, magnoque gaudio saginatur, dum per manum Beati Fulgentii, cui victum quotidianum nihil habenti ministrabat, alimenta ministrari non habentibus videret. Et si fas est dicere, comparatione minorum crescere solere majores, quamvis esset Sanctus Eulalius in pauperibus gubernandis omnino perfectus, opera tamen Beati Fulgentii considerans, de die in diem plus misericors efficiebatur et largus.

CAPUT XIII.

Ruffinianum convenit. Romam visit, Theodorici triumphos spectat.

Peracto itaque præsentis hyemis tempore, cura vehemens Beatum Fulgentium commovet, Episcopum quemdam Ruffinianum nomine, qui persecutionis violentiam fugiendo declinans, ex Byzaceno concilio navigarat, ibique provinciæ Siciliæ vicinus, in quadam brevissima commorabatur insula, vitam monachi laudabiliter gerens, videre indifferenter, ut ejus admonitione secundo firmatus, quid facere deberet, agnosceret. Hoc autem volebat, non quia Eulalio Pontifici minus credebatur, sed in rebus dubiis utilissimum semper esse multorum consilium sentiebat. Per multos itaque pedestris labores itineris ad illum Siciliæ veniens locum, cui plus propinquior illa insula fuerat, ubi Sanctus Ruffinianus Episcopus habitabat, modica navicula deportatus, Sacerdoti venerabili velociter præsentatur: a quo similiter, ne in Ægyptum proficisci perseveraret, admonitus, redire protinus ad proprium Monasterium, neque tamen Apostolorum memoriam prætermittere, statuit.

28 Occasione igitur navigii felicioris inventa, Romam venit, et auctorum sæcularium consono semper

ore laudatam, caputque mundi veraciter appellatam, festinus ingreditur civitatem. Fuit autem tunc in Urbe maximum gaudium, Theodorici Regis presentia, Romani Senatus et populi lætificante conventus. Unde contigit, ut Beatus Fulgentius, cui mundus olim fuerat crucifixus, postquam sacra Martyrum loca venerabiliter circumvixit, omnesque servos Dei, quorum in brevi capere notitiam potuit, humili obsequio salutavit: in loco, qui Palma aurea dicitur, memorato Theodorico Rege, concionem faciente, Romanæ Curie nobilitatem, decus, ordinemque distinctis decoratum gradibus adspectaret, et favores liberi populi castis audiens auribus, qualis esset hujus sæculi gloriosa pompa, cognosceret. Neque tamen id hoc spectaculo libenter aliquid intuetur, neque nugis illis sæcularibus superflua illectus delectatione consensit: sed inde potius ad illam supernæ Hierusalem desiderandam felicitatem vehementer exarsit, salubri disputatione præsentem sic admonens fratres: Quam speciosa potest esse Hierusalem cælestis, si sic fulget Roma terrestris! Et si in hoc sæculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem, qualis honor et gloria et pax præstabitur Sanctis, contemplantibus veritatem!

CAPUT XIV.

Domum reversus novum Monasterium construit. Inde clam fugit ut lateat, et sibi vivat.

Multa his similia Beatus Fulgentius illo die salubriter disputavit, et jam toto corde Monasterium suum revisere cupiens, ad Africam velociter per Sardiniam navigavit: vix credentibus præ nimio gaudio monachis suis Beatum rediisse Fulgentium. Nesciebat plane sancta fraternitas, quid primitus ageret, utrum de absentia Patris quereretur, an potius de presentia lætaretur. Nullus tamen ausus est eum, quia discesserat, culpæ, sed cuncti potius satagebant pro reditu ejus Deo gratias agere. Junguntur servorum Dei gaudiis etiam laici: lætantur omnes honesti ac nobiles viri, quod Beatus Fulgentius Africanæ Ecclesiæ Doctor prædestinatus, non diu fuisset in transmarinis regionibus occupatus. Certatim denique singuli properant ampliora præbere solatia pietatis, quibus foveretur animus revertentis. Offerunt denique a quodam, nomine Silvestrio, bene Christiano, et provinciæ Byzacænæ primario, locus aptus Monasterio fabricando, cujus gleba pinguis ac fertilis, instituendis hortis optabili fecunditate congrueret, et quod plus eligendum videbatur, longe adhuc a furore bellico constitutus, quietissimæ pacis securitatem plenissimam daret, honestis plurimis per vicinas possessiones commanentibus: quorum frequens oblatio transactionem facillimam monachis promittebat, ut regnum Dei quærentibus, nulla cura sæcularis transactionis obstreperet.

30 Libenter itaque B. Fulgentius hominis religiosi devotam suscipiens oblationem, sine mora in loco sibi concesso Monasterium fundat, plurimosque ad conversionem piis monitis invitando, monachorum multiplicat numerum, et magnæ congregationis efficitur Pater. Quamvis sane spiritalia meditari jugiter concupisceret, ampliori tamen sollicitudine distendi compellitur, otium sanctum quærens ex dilectione veritatis, negotia multa suscipiens ex necessitate caritatis. Unde victus aliquando contemplatione meliorum, lectioni et orationi tantum vacare desiderans, cogitavit diu, quomodo sarcinam præsentis oneris abjiceret, et sub aliorum regimine constitutus, ipse potius sub regula viveret, quam vivendi regulam ceteris traderet, secundum præceptum Domini, magis utile iudicans imperantibus obedire, quam obedientibus imperare. Cogitanti vero ea diutius, talis subito sententia nascitur

PER
EUS DISCR.

Visitat loca
sacra.

Spectat
triumphantem
Theodorici.

Dissuadet
susceptum iter
Eulalio.

Fulgentius
hospes, hospitalitatem
erga
alios exercet.

In Africam
redit.

*vs. Rip.
Byzantine.

Construit
Monasterium.

Ruffinianum
Episcopum
invisit.

Romam venit.

scitur

PER
EJUS DISCIP.
a alii MSS.
Vincensi.
h ita MSS.
at Sur. Ven-
nosensi.

Clam aliud
Monasterium
petit.

Privatus
degit.
Joan. 6.

scitur. Est in medio vadosi maris sinu Monasterium a Vivecensi littori proximum, b Bennefensi autem maxima ex parte contiguum : ubi neque hortos colere parvissimi scopuli limes sinit angustus, neque ligni vel potabilis aquae consolatio saltem ministratur exigua, sed rei utriusque per brevissimas naviculas quotidie sufficientia preparatur. In hoc Monasterio regidi propositi disciplina antiqua servatur, ab infantia sua plurimis usque ad decrepitam senectutem sanctissime ibi viventibus, sanctaeque professioni congrua opera laudabiliter exercentibus. Ubi tunc duo Presbyteri peculiare, et merito mirabile, et immaculatae senectutis honore venerabiles, Abbatis officio fungebantur, numquam de cenobio recedentes, sed Ecclesiasticae dignitati multos viros idoneos nutriendos. Ad hoc ergo Monasterium clam Beatus Fulgentius proficiscitur, ibique in congregatione tam maxima nomen ponit Abbatis, et adunatus multitudini monachorum, fulget quidem super ceteros scientia mirabili, eloquentia speciali, sed subjicitur omnibus laudabili humilitate, atque obedientia singulari. Memor quippe illius Evangelicae sententiae, qua Dominus noster dicit: Non veni facere voluntatem meam, sed ejus, qui misit me; omnes suas mortificat voluntates; jejuniis insuper, orationibus, vigiliis et abstinentiae vacans, totumque se cum vitis et concupiscentiis saecularibus crucifigens, manibus etiam suis delectabiliter operabatur. Nam et scriptoris arte laudabiliter utebatur, et palmarum foliis flabellos sapissime contexebat. Cui operi, etiam cum fuisset Abbas, in suo Monasterio vacabat. Lectioni autem in cellula frequenter coram fratribus insistebat, apud omnes amabilis, honorabilis et jucundus.

CAPUT XV.

Cogitur ad suos reverti. Sacerdotio initiatur.

Sui cum
revertunt.

Cogitur ad
suos redire.

Fit Sacerdos.

*MSS. Rip.
ad desiderium.

*Ita MS. Sur.
Vintorum.
Pescitur ad
Episcopatum.

Sed quanta in eodem Monasterio laetitia, tanta in illius exorta est repente tristitia. Gaudebant isti, qui eum susceperant: dolebant illi, qui amiserant. Nascitur inter eos nova pugna caritatis. Isti novum socium tenaciter amplectuntur; illi antiquum patrem reddi sibi suppliciter deprecantur. Isti se ornari de praesentia ejus; illi de absentia deficere confitentur. Beatus vero Fulgentius magis volens discere, quam docere, consentit hic esse, ubi fuit inferior; et trepidat illic redire, ubi cunctis posset esse superior. Tunc Abbas Felix et omnium fratrum, quos reliquerat, dolor ex necessitate consilium sumens, patrocinio sancti Faustii Episcopi insulanos monachos pulsat. Ille protinus Episcopali auctoritate suum esse monachum Fulgentium allegat, sibi reddi, et ubi ipse jusserit, vivere debere confirmat. Minatur excommunicationem contradicentibus: ipsum vero Fulgentium, nisi consentiat, inobedientibus similem pronuntiat judicandum. Quid multa? Deponitur rursus Beatus Fulgentinus ad monasterium proprium, subire praecipitur Abbatis officium; et ne iterum a desiderio spiritali mutabilis fieret, repente eum Sacerdos Presbyterum consecrat, ut Abbas et Presbyteri decoratus officio, nec Monasterium relinquere, nec in alia posset Ecclesia ordinari fortuito.

32 Victus igitur, et honoris compedibus vinctus, cepit jam Beatus Fulgentius aequanimitate Monasterium suum regere, fama quoque crescente laudabili, super omnes Africae provincias innotescere: in ipso autem Nuntorum territorio tanquam proprius Episcopus honorari, paratis omnibus, quandocumque facultas ordinandi Episcopum concessisset, Beatum Fulgentium primum Sacerdotem vocibus et mentibus petere, nec alterum nisi Beatum Fulgentium sibi consecrari permittere. Desiderium deinde populorum Deus videbat, ipsum quoque Beatum Fulgentium non latebat.

CAPUT XVI.

Episcopatum tantisper fugit.

Sed quia tunc Regalis auctoritas Episcopos ordinari prohibuerat, nec viduatis plebibus providere Pastores licebat, securus interdictionis hujus tempora transigebat, superfluum judicans honorem fugae praesidio recusare, quem nec dare alicui fas erat, nec accipere. Postquam vero sacra turba Pontificum, qui remanserant, communicato inter se consilio, definierunt adversus praecipuum Regis in omnibus locis ordinationes celebrare Pontificum, cogitantes aut Regis iracundiam, si qua forsitan existeret, mitigandam, quo facilius ordinati in suis plebibus viverent; aut si persecutionis violentia nasceretur, coronandos etiam fidei confessione, quos dignos inveniebant promotione; ministerium vero suum facilius impleturos, atque inter ipsas tribulationes propriis plebibus solatia praestatueros: Fit repente communis assumptio, Presbyteros, Diaconos, et si quos inveniret electio, rapere, benedicere, consecrare, certatim locis singulis properantibus, ne in tali studio alicui aut tardus, aut novissimus videretur.

34 Tunc beatus Fulgentius eligentium vota velociori praeveniens fuga, latebris incertis absconditur, nec quaesitus ullatenus invenitur. Plebs ipsius loci, ubi fuerat Monasterium constitutum, differre suam prorsus electionem, donec inveniret Beatum Fulgentium, cogitabat. Verumtamen timens, ne dum diu Beatus Fulgentius quaeritur, fama haec Carthaginem perveniret, atque inde rursus Regalis interdictione nasceretur: ita compellente festinationis necessitate suadentur sibi de suis clericis alterum quaerere. Sic per multa loca, ubi Beatus Fulgentius aut primus, aut solus electus est, postquam minime potuit inveniri, dedit aliis honoris summi licentiam. Repleta jam fuerat provincia Byzacena novis Sacerdotibus; et pene vix paucorum plebium cathedrae remanserant destitutae: Regis quoque commota saevitia cunctos jam decreverat exilio mancipandos, in ipsum primitus ordinatorem, id est, Primatem, nomine Victorem procedente sententia: Qui jam a servis Regis exentibus captus, ad Carthaginem ducebatur. Et omnino succedente majore tristitia, versa fuit in publicos luctus ordinationis assumptae laetitia. Tunc oculis nuntiis edocentibus, transisse tempus faciendae ordinationis, Beatus Fulgentius putans, cathedris quam maxime proximis Episcopos haberi proprios, ipse rursus Monasterii sui congregationem gubernare revertitur, nihil dubitans, neque formidans, sed omnino se Pontificalis dignitatis evasisse sarcinam gaudens.

CAPUT XVII.

Episcopus ordinatur, frustra obnitente Felice Diacono.

Verumtamen altiori consilio Deus noster praedestinata perficiens, cui dederat docendi salubriter facultatem, doctrinae salutaris dare jam volebat auctoritatem, ne deesset fidei Catholicae contra Arianos fidelissimus praedicator. In tempore ergo tribulationis abscondere noluit vas electionis, per quem dispo-nerat implere officium praedicationis. Erat adhuc Ruspae oppidum nobile, clarissimis habitatoribus prorsus illustre, cui nullus fuerat Episcopus ordinatus: Quia Diaconus quidam Felix nomine, qui ambire volverat repudiatus, honorem Pontificis in illo loco nec ipse merebatur, nec alterum accipere patiebatur. Frater quippe illius germanus, amicus Procuratoris, per potentiam saecularis actionis ministrabat vires ambitionis. Dolor honestorum civium mentes vehementer exagitabat, cur soli remansissent sine patre spiritali,

Contra Tra-
samundi edi-
ctum ordi-
nantur novi
Episcopi.

Fulgentius ut
fugiat Episco-
patum, latet.

Optatur a
multis.

*al. educenti-
tibus.

Redit ad suos.

*al. voluit.

Ruspa ob
Felice Dia-
coni ambitio-
nem caret
Episcopo.

spiritali, qui videbantur super ceteros excellere nobilitate carnali.

36 Tum repente fama verax dolentibus nuntiat Beatum Fulgentium, quem tot loca primo Sacerdotio iudicaverant dignum, nullatenus tempore ordinationis inventum, remansisse Presbyterum, gloria majore vestitum, quod honoris superioris sic calcaverat appetitum. Illis, quibus displicebat superbus ambitus, placet iste laudabilis excusator. Consentitur ab omnibus, ipsum sibi esse servatum, propterea minime tantis plebibus ambientibus ordinatum. Nesciente igitur Beato Fulgentio, Victor Primas in itinere petitur a Ruspensibus, et vicinis Episcopis ordinandi Fulgentium licentia datur. Tunc aggregata violentæ multitudinis manu, repente Beatus Fulgentius, dolens oculos, in cellula propria reperitur, invaditur, tenetur, ducitur, et Pontifex esse non rogatur, sed cogitur. Inde ad Episcopum, quia admonitus fuerat ordinationem celebrare, perductus, ignoti populi constituitur Pater: ita ut in illo Prophetium illud compleri videretur: *Populus quem non cognovi, servivit mihi. Nimis autem gratissimus vir sapienti adspectu, et favores populi suffragantis augebat, et a quocumque tunc videbatur incognitus, humilitate vestium blandus, modestoque incessu venerabilis habebatur. Cum vero loqui quippiam, cogente interdum ratione, voluisset. in ore ejus omnis turba pendebat, ex locutione familiari considerans, qualis esset spiritalis magistri futura doctrina. Propter quod ex omnibus possessionibus, ubicumque transibat, populus confluerat ad favendum, Ruspensi Ecclesiæ quanto serius, tanto meliorem confitentis provenisse Pontificem.*

37 Diaconus porro videns suæ ambitionis conatus vanissimos defecisse, quod solum remanere deluso poterat, sævit, et tardus. Innumeris denique congregatis, venienti filio pacis scandalum, sicut sacer loquitur psalmus, juxta semitam ponit. Viam igitur, per quam veniebat Dei servus electus, obsedit ambitus infestus. Sed ubique simplicibus subvenit Christus, nec impediri potest ab homine Sacerdotis electio, quam non præcedit ambitio. Nescio quo sancti Spiritus admonentis imperio, per alteram viam populus qui præcedebat, ambulavit, et Beatum Fulgentium, dum adhuc hostis sedet in via, super suam cathedram collocauit. Celebrata sunt eodem die divina solemniter Sacramenta, et de manibus Beati Fulgentii communicans omnis populus, lætus abscessit. Quod postea Diaconus audiens, divinæ voluntati, licet tardius, cessit. Hunc illico revertentem Beatus Fulgentius benigne, affabiliter, elementerque excepit, ita ut eum postea Presbyterum ordinaret. Sed ultionem debitam divina justitia demonstravit omnino velociter. Ipse enim Diaconus, jam Presbyter, intra annum mortuus, et Procurator ei consentiens ad penuriam est redactus. Dederunt enim penas temporalis audaciæ, quibus potens est Deus præparare in futuro gratiam cælestis indulgentiæ. Nos istud propterea commemorandum putavimus, ut ostenderemus hinc Beato Fulgentio majorem crevisse circa singulos auctoritatem, dum cognoscerent in istis vigilasse divinam severitatem.

CAPUT XVIII.

Vita in Episcopatu.

Suscipit interim Beatus Fulgentius Episcopatum sine aliqua ambitione, cum maxima devotione, manente in contradictoribus Domini ultione. Nec ita factus est Episcopus, ut esse desisteret monachus; sed accepta Pontificis dignitate, professionis præteritæ servavit integritatem. Servata vero professionis integritas, plus ornavit Pontificis dignitatem. Numquam denique pretiosa vestimenta quæsit, aut quo-

tidiana jejunia prætermisit, aut conditos suaviter cibos vel inter hospites manducavit, aut discumbendo saltem requiescere et resolvere rigidum propositum voluit, sed una tantum vilissima tunica, sive per æstatem, sive per hyemem est patienter indutus. Orario quidem, sicut omnes Episcopi, nullatenus utebatur: pelliceo cingulo tamquam monachus utebatur. Sic studio humilitatis ambitionem vestium fugiebat, ut nec ipsa calceamenta suscipiens clericorum, aut caligis in tempore hyemis, aut caligulis in tempore æstatis simpliciter uteretur. Intra Monasterium sane interdum soleas accipiebat; frequenter nudis pedibus ambulabat. Casulam pretiosam vel superbi coloris, nec ipse habuit, nec monachos suos habere permisit. Subtus casulam nigello vel lactineo pallio circumdatus incessit. Quando temperies aeris invitabat, solo pallio intra Monasterium est coopertus. Scapulis vero nudis nunquam a nobis visus est, nec deposito saltem cingulo somnum petivit. Suæ autem continentiæ Deo teste fiduciam gerens, in qua tunica dormiebat, in ipsa sacrificabat: et in tempore sacrificii mutanda esse potius corda, quam vestimenta, dicebat.

39 Huic beatissimo Sacerdoti nullus aliquando extorsit cujuslibet generis carnes accipere, sed sola simpliciter olera, ptisanas, et ova, quamdiu juvenis fuit, sine oleo; postquam vero senuit, superfuso oleo manducavit; ideo persuasus oleum accipere, ne caligo prævalens oculorum, lectionis impediret officium. A vino autem sanus semper abstinit. Si quando vero compellente infirmitatis necessitate, modico vino uti compulsus est, calicibus plenis aqua superfundens quippiam meri, nec saporis ejus, nec odoris jucunditate fruebatur. Antequam vigiliæ nuntiarentur a fratribus, ipse semper corde et corpore vigilans, aut orabat, aut legebat, aut dictabat, aut cuicumque spiritali meditationi solus vacabat: quia se per diem filiorum Ecclesiæ necessitatibus occupari jugiter sciebat. Ad agendas cum servis Dei vigiliis interdum descendebat, sed privatas apud se vigiliis studii, quibus dixi, multo laudabilius exercebat.

CAPUT XIX.

Monasterium Ruspæ construit.

In nullo autem loco visus est sine Monachis habitare: propter quod a civibus Ruspensibus hoc primum beneficium ordinatus Episcopus postulavit, ut fabricando Monasterio locum congruum darent. Tunc ex pluribus civibus obedire festinantibus optimo Sacerdoti, quidam nomine Posthumianus, Christianissimus, et inter suos nobilissimus civis; agellum proprium fideliter obtulit, non longe ab ecclesia constitutum: ubi pinis surgentibus in excelsum, speciosi memoris virebat amenitas. Excepit Beatus Fulgentius libentissime locum, cujus etiam ligna necessaria futuræ fabricæ conspiciebat: protinusque Beatum Abbatem Felicem venire velocius persuasit, cum maxima pene totius congregationis multitudine, nisi quod paucissimos fratres in illo Monasterio dereliquit, quibus unum e fratribus, Vitalem nomine, præposuit. Tali vero charitatis lege Monasteria utraque præcipiens vivere, ut quasi non fuissent locis divisa, sic essent unanimitate conjuncta. Si quos autem novos monachos vel in isto, vel in illo Monasterio Christus acquireret, tempus inter se conversionis ordinemque servarent: et si quando ad se videndos, jubentibus dumtaxat Prioribus, venirent, non ut hospites, sed quasi unius congregationis homines susciperentur: Beati vero Fulgentii Episcopi provisionibus communitè gubernati, Patrem spiritalem simplici venerarentur affectu: sic Beato Fulgentio singula disponente, ne suscepta regendorum farcina clericorum consolationem perderet monachorum.

CAPUT

PER
EJUS DISCIP.

Paupertas in
vestitu,

ac victu.

*ms. Rtp. plus
suasus.

Vigilantia.

Erigit Ruspæ
Monasterium.

Unit illud
cum priore
Felicis Abbat-
tis.

Fulgentius cogitur Episcopatum eum suscipere.

Psal. 17. 43.

Felix Diaconus ei insidiat.

Psal. 139. 6.

Qui tamen mox benigne ab eo recipitur;

sed a Deo deinde puniatur cum sociis.

Fulgentii Episcopi virtutes.

PER
TUS DISCIP

CAPUT XX.

S. Fulgentii exilium.

Pellitur in
exilium.

Inter ea pente diriguntur ministri Regalis furoris, ut detentus etiam ipse, cum ceteris in exilium Sardiniam confessor Christi nobilis truderetur. Abductus ergo velociter, licet doleret Ecclesiam suam nullis adhuc eloquiorum suorum monitis eruditam, remansuram protinus destitutam; sapienter tamen tristitiam gaudio majori vincebat, quod tam gloriosae confessionis esse particeps inchoabat. Comitantibus ergo monachis simul et clericis, magister egregius utriusque professionis exit, flentibus omnibus laicis, de cathedra honoris ad locum beati certaminis, paratus fidem Catholicam mente libera, voce forti coram Regibus et potestatibus confiteri. Suscepit eum Carthago venientem, fructumque notitiae ejus in paucis suis fideliter gustans, multa obtulit munera; quae beatus Fulgentius Monasterio illi, quod fabricari delegaverat, profutura mandavit. Ipse veronavam crucifixo corde et corpore nudus ascendit, habens secum plurimas divitias scientiae singularis, quibus omnes ubicumque veniebat, indeficienti largitate pascibat.

* ita mss. at
Sv. diebus.

Magna ejus
ob doctrinam
auctoritas.

42 Inter alios sane Episcopos, cum quibus exilium commune susceperat, tempore ordinationis erat inferior, sed patientiae et caritatis virtute non inferior. In rebus enim dubiis, ubi quam maxime consilium petebatur, si quando inter se Confessores beatissimi de communi utilitate tractabant, ultimus quidem sedebat; verumtamen ipsius sententiam Primas, vel omnes qui Primatem sequebantur, audire et facere cupiebant: quamvis ille nihil per inanem gloriam sibi vendicans deferret honorem congruum prioribus suis. Sienim cogebatur respondere consulentibus, ita paratus erat semper obedire jubentibus, ne praesumeret aliquid extorquere nolentibus. Post deliberationis autem longissimas moras, quidquid definitio communis invenerat, eloquenter allegandum sensibus ceterorum Beato Fulgentio dimittebatur. Huic etiam, quandoocumque transmarinis litteris de fide, vel de diversis quaestionibus interrogabantur Episcopi, respondere pro omnibus ab omnibus imponebatur. Ita sicut sanctae memoriae Aurelius, Carthaginensis Antistes Ecclesiae, inter sua privilegia meruit, ut litteras ex Africano Concilio dandas ipse solus scriberet; sic iste meruerat, ut litteras ex illo Concilio dirigendas, solus ipse dictaret. Sexaginta quippe et amplius Episcopos tunc catena ligabat exilii, quorum lingua et ingenium Beatus Fulgentius Episcopus fuit. Propterea quandoocumque rescribebant consulentibus, Episcoporum cunctorum nomina dicebantur in titulo, sed solius Beati Fulgentii sermo tenebatur in stylo. Praeter istas quoque publici tractatus epistolas, si quis forte ex ipsis Episcopis absentem plebem suam corrigere vel monere voluisset, ad Beatum Fulgentium suppliciter accedebat, et per ministerium linguae ejus, officium suae dispensationis implebat. O mirabilem virum, non sibi soli, sed omnibus natum! Sola eum Ruspensis Ecclesia Doctorem meruerat, et pars maxima Concilii Byzaceni de ipsius sermone vivebat. Quicumque in qualibet Sacerdotum exultantium plebe tentabat inquietus existere, vel Episcopi proprii jussa contemnere, Beato Fulgentio dictante, sic corripiebatur absens, ut satisfactionis remedium quaerens, enavigato mari, continuo fieret praesens, et per ipsum Beatum Fulgentium, cujus eloquentiam senserat excommunicatus, impetraret veniam salubriter humiliatus. Ipse namque Beatus Fulgentius, erat ultor, ipse intercessor: cum collega ultor; pro ministro intercessor. Ab ipso procedebat gladius, unde superborum cervix dura caederetur; et per ipsum

* ms. Bonif.
colligere.

* ms. Rip.
cunctis.

rursus benevolentiae medicina praebatur, donec supplicum fratrum pusillanimitas sanaretur.

43 Inter ipsa plane primordia gloriosi exilii, Monasterium congregare, paucos secum monachos ducens, minime potuit; sine fraterna tamen congregatione vitam ducere nesciens, Coepiscopos suos, Illustrem scilicet et Januarium, habitare secum persuasit volentes; quibus unico serviens caritatis affectu, similitudinem magni cujusdam Monasterii, monachis et Clericis adunatis, sapienter effecit. Erat quippe eis communis mensa, commune cellarium, communis oratio simul et lectio. Nullus se super alterum insolenter efferebat, nec propriis fratribus amplius aut peculiariter consulebat, nisi quod magis illi monachi, qui Beatum Fulgentium sequebantur, districtioris abstinentiae regulam custodientes, nihil omnino proprium possidebant, nec inter alios Clericos Clericorum more vivebant. Talis erat Beati Fulgentii eruditio, quae spiritalibus monitis ita subjectorum sibi corda transferret a terrenis voluptatibus ad spiritalia caelestesque delicias, ut boni propositi manente censura, non seducerentur infirmorum fratrum inertia, nolentium imitari, quae quotidie ante oculos eorum gerebantur exempla.

* al. sanc.

Apud eum
Clerici et Mo-
nachi simul
vivunt.

* ms. Rip. vel
le imitari.

44 Quis illius habitationis digne explicet laudes? Domus illa, tunc Calaritanæ civitatis oraculum fuit. Illuc enim veniebat afflictus percipere remedium consolationis: ibi gerebantur inter discordantes pacis et concordiae pacta fidelia. Divinam volentibus audire diligentius lectionem, ministrabat ibi Dominus plenissimæ expositionis ædificationem. Delectabat nobiles viros, sifleri posset, quotidie Beatum Fulgentium cernere disputantem: libebat indigentiam sustinenti, indepetere suppliciter elemosynam corporalem, unde doctrinam quoque sumeret spiritualem. Frequenter enim Beatus Fulgentius, quos multa largiendo de temporali fame liberabat, renuntiare seculo sapienter admonendo faciebat, et quamvis nihil habentes, habendi voluntatem contemnere suadebat: ita cupidus semper acquirendæ ad cenobium fraternitatis, ut quamvis omnibus omnia nosset esse, monachorum tamen professioni sociare cunctos et optaret, et vellet. Hac fama per dies singulos crescens, Carthaginensis quoque Ecclesiae populos ad majora gaudia provocabat, et certissimis testibus ex illa provincia venientibus, Beatum Fulgentium commendabat absentibus.

Omnibus sub-
venit.

Multos ad re-
ligionem tra-
hit.

CAPUT XXI.

Accersitur Carthaginem, tyranni
quaestionibus responsurus.

Interea Trasamundi Regis adversus religionem Catholicam mens implacabilis, et ira terribilis, inter asperas persecutiones subdolasque factiones, quibus æqualem Deo Patri negare Christum Catholicos nunc terroribus cogebat, nunc promissionibus invitabat, sub intentione plus decipiendæ multitudinis simulare cepit, rationem se simpliciter inquirere Catholicae religionis, reperiri neminem putans, cujus posset in suis erroribus assertionem convinci. Proponebat denique multis ineptarum tendiculas quaestionum, nec si quis ei respondere voluisset, aut despiciebat, aut repellebat: imo quasi patienter audiens, satisfieri sibi non posse jactabat. Et revera quis homini tam obdurato corde valuisset lumen ostendere veritatis? Efficiebat tamen plurimos religiosos, audaces fidei suae constantia, per occasiones a Domino preparatas, studiosi Regis convincere blasphemias.

Trasamun-
dus simulat se
instrui velle.

* ms. S. Max.
multarum.
Sur. multas.

* ms. Rip. au-
dax.

46 Dicitur tandem requirenti diutius, quis plenissime posset testimoniis evidentibus vindicare veritatem Catholici dogmatis, esse inter Episcopos exultantes Beatum Fulgentium, cui nihil deesset in scientia, plurimum redundaret in gratia, qui sapienter et elo-
quenter

Fulgentium
accerst.

quenter roganti Regi satisfaceret. Protinus Rex probare cupiens Sacerdotem, cui generaliter testimonium bonum tota nostrae religionis perhibebat Ecclesia, servum strenuum celeriter dirigit. A quo sine mora ductus atque perductus, intravit Carthaginem laetus. Ubi tamquam fidelissimus dispensator, erogandi talenta sibi credita reperiens occasionem, coepit in hospitio proprio venientes ad se Catholicos orthodoxos diligenter docere, rationem reddens, quomodo Pater, et Filius, et Spiritus sanctus, manente trium personarum differentia, Deus unus a fidelibus praedicatur.

Is multis
prodest
Carthagine.

47 Tanta autem fuit B. Fulgentio facundi sermonis suavitas, tanta in vultu ejus micabat hilaritas, ut certatim fideles universos sancta caritas traheret, vel interrogare doctissimum virum, vel audire quoties ad interrogata respondebat. Ille vero verbum Dei sine invidia tabescente communicans, occurrebat interrogationibus omnium, neminem despiciens, nullum judicans improbum, paratus etiam ipse, si cui forte Deus per Spiritum sanctum melius revelasset, audire vel discere, tenere, sequi, approbare: sub officio Doctoris humilitatem discipuli benignus et mitis exercens. Unde contigit, ut multo doctior et seipso melior feret, lucra Christo majora perquirens. Alios enim jam rebaptizatos, errorem suum plangere docebat, et reconciliabat; alios autem, ne suas animas pro terrenis commodis perderent, admonebat; et quos jam perditioni proximos sentiebat, ita blandis sermonibus leniebat, ut propter ejus benevolentiam reverecundarentur cogitatum implere malitiam, reversique velociter agerent poenitentiam. Confortati alii verbis ejus, et doctrinae ejus sale conditi, redarguebant Arianos haereticos cum omni fiducia. Sic mirabili gratia factum fuit, ut per unum Sacerdotem, cujus sapientiam Rex voluerat experiri, sapientium numerus apud Carthaginem cresceret, et per ministerium persecutoris fides Catholica incrementum potius, quam defectum, acciperet.

CAPUT XXII.

Regis questionibus respondet.

Regis
questionibus
respondet.

Hæc omnia Rex per occultos nuntios discens, egregii Sacerdotis ingenium, sapientiam, doctrinam, fidem, pietatem, mansuetudinem, continentiam probat, et convenientem famæ suæ præconis talem esse, qualis prædicabatur prius, agnoscit. Dicta proinde quadam, veneno plena perfidia, legenda ei celeriter dirigit, responsionem sibi flagitans reddi. Suscepit hæc doctissimus Pontifex, et longissimæ narrationis ineptias per objectionum capitula dividens, responsiones subiecit breves, probabiles, necessarias, auctoritate testimoniorum graves, et totius rationis lumine radiantes. Quas cum multis sapientibus viris diu multumque collatas, et ad populi fidelis notitiam perductas, Regi quoque longa expectatione suspenso tradidit ingerendas. Quas ille Rex barbarus intentissime perlegens, quia nunquam prædestinatus erat ad salutem, laudat sapientiam, miratur eloquentiam, prædicat humilitatem, neque tamen meretur intelligere veritatem. Carthaginensis autem populus, triumpho spiritalis interpres, propositiones Regis fuisse convictas læto murmure confitetur, et Catholicam fidem semper esse victricem, conjunctis Beati Fulgentii laudibus, gloriatur.

*ms. Bonif.
triumphalis.
ms. Rip.
triumphis
spiritalibus.

CAPUT XXIII.

Aliæ Regis et Pintæ quæstiones solute.

Item aliis
semel tantum
lectis.

Adhuc tamen Rex virum doctissimum probare desiderans, de aliis eum quæstionibus rursus interrogat, et interrogationem suam semel tantum Beato Fulgentio præcepit legi, neque meditandi, neque descri-

bendi tribuens facultatem. Timebat enim, ne verba ejus convincenda, sicut prius, sermonibus ejus inse-rentur, totiusque iudicio civitatis victus esse iterum reprobaretur. Beatus vero Fulgentius semel sibi lecta vix recolare prævalens, respondere differebat: sed respondere eum Rex magis ac magis imperabat, responsionis arguens moras, et cautelam viri sanctissimi, diffidentiam judicans. Unde idem Pontifex discretionis virtute subnixus, ne qua forsitan per populum mendacia spargerentur, quibus fingeretur aut non potuisse, aut noluisse Beatum Fulgentium Regalibus quæstionibus obviare, tres libellos mirabiles facit: ubi memoratum Regem simpliciter alloquens, vim totius quæstionis, quam tenui auditu perceperat, late reventilabat, docens animam rationalem Christo Domino in susceptione carnis minime defuisse. Tunc Rex admiratione maxima repletus, nihil amplius est interrogare ausus, nisi, quod unus ex Episcopis ejus, Pinta nomine, quasi respondere conatus, tacere potius noluit, quam respondere aliquid potuit. Cui tamen illico Beatus Fulgentius alterius operis, quod adversus Pintam titulavit, disputatione veridica restitit, et in prima defensione sua victos adversarios, temerarie satis ostendit repetisse certamen.

PER
EJUS DISCIP.

*ms. Rip.
regulare.
ms. Boni.
recolligere.

* al. seriem.

Item Pinta
Episcopi
haeretici.

CAPUT XXIV.

In invidiam vocatur.

De Spiritu sancto interroganti Presbytero Abregila, per Commonitorium parvissimum testimonia protulit plura, docens eum cum Patre et Filio Deum unum simpliciter confitendum. Cujus etiam Commonitorii sententias inter utrumque istius temporis opus ordinavit oportere describi, legentibus omnibus fidelibus Catholicis, et mirantibus; erubescens Arianis, et dolore contra ipsum murmurantibus. Donec mala suggestionis occasione reperta, volenti eum Regi intra Carthaginem diutius retinere, diceretur ab impiis et malis hominibus: Sine causa, Rex, laboras: nihil tua diligentia proficit. In tantum quippe jam doctrina Fulgentii Episcopi prævaluit, ut de Sacerdotibus tuis reconciliet aliquantos. Proinde nisi cito subvereris, religio nostra deficiet; et quicumque a nobis est baptizatus, hominibus iterum prædicabit publice reconciliatus, nec si persectio-nem volueris concitare, timeri poterit Regalis sævitia. Multum quippe confortat, et stabiles facit omnes Episcopos Fulgentii presentia.

De Spiritu
sancto scribit.

Vocatur in
invidiam
apud Regem.

CAPUT XXV.

Iterum in exilium pellitur; brevi se reditum prædicat.

Suggestentibus talia Rex quasi magna necessitate constrictus, assentit, et Beatum Fulgentium rursus ad exilium Sardiniae revocare compellit. Intempesta igitur nocte (sic enim Rex fieri delegaverat) ad navem Beatus Fulgentius populo ignorante perducitur. Sed contrario flatu resistentibus ventis, super littus tantas passus est moras, ut per dies plurimos omnis pene illuc civitas conveniret, et de manu ejus valefaciens communicaret. Ibi autem prophetica gratia per Spiritum sanctum repletus, Juliateo viro religioso nimis afflicto, graviterque pro discessu beati Pontificis ingemiscenti: Diutius, ait, flere noli: Cito revertetur ad vos, Catholicae Ecclesiae libertate reparata, videbitis nos. Hoc autem, quaso, secretum sit apud te, quod nimia caritas indicare compulsi me. Sic sollicitè semper Beatus Fulgentius jactantiam fugit, nec in donis spiritalibus humanam gloriam requisivit, testimonio conscientiae suæ contentus, et sola Dei misericordia fretus.

Denuo rele-gatur.

*ms. Rip.
Juliateo, al.
Villateo.

Reditum
suum præ-dicit.

32 Unde etiam miracula facere nunquam delectatus,

De miraculis
quid sentiret.

PER
EJUS DISCIP.

Ejus in
orando resi-
gnatio.

*al. ita.

tus, hanc gratiam sibi dari nullatenus desideravit. Sed si quando petebatur pro infirmis et laborantibus, vel necessitatem tribulationum temporalium tolerantibus Dominum deprecari, preces suas sub hac devotione fundebat: Scis, Domine, quid animarum nostrarum saluti conveniat. Poscentibus ergo nobis quod admonet necessitas, hoc misericordia tua concedat, unde spiritalis non impediatur utilitas. Oratio igitur nostrae humilitatis, si expedit, tunc exaudiatur, ut voluntas tua principaliter compleatur. Et frequenter quidem Deus omnipotens oranti Sacerdoti suo multa concessit: sed ille nihil propriis tribuens meritis, eorum potius fidei, pro quibus exaudiebatur, omnia deputabat; neque sibi, sed illis, hoc concessum fuisse dicebat.

CAPUT XXVI.

Ad socios exilii reddit.

Ejus de mira-
culis senten-
tia.

Sed ne diu moras longissimas patiamur, unam ejus sententiam de faciendis mirabilibus inseramus. Mirabilia, aiebat, non conferunt homini justitiam, sed notitiam hominum. Quisquis autem fuerit hominibus notus, nisi fuerit justus, ad aeterna perveniet supplicia condemnatus. Ille vero, qui misericordiae caelestis opera justificatus, in conspectu Dei solius vixerit justus, etiamsi parum sit hominibus notus, beata Sanctorum gaudia percipiet coronatus. Vir igitur mirabilis timuit habere laudem de mirabilibus, quamvis ampliora quotidie miracula faceret, exhortatione sanctissima multos infideles credere, multos haereticos reconciliari, multos pessimis moribus deditos, continentiae faciendae leges excipere: dum per ejus saluberrima monita sobrietatem discerent ebriosi, castitatem sectarentur adulteri, distribuere omnia pauperibus avari rapacesque docerentur: et mutato proposito, superbis humilitas, litigiosis pax, inobedientibus obedientia fieret dulcis.

Lactantur ejus
reditu exules
Episcopi.
*Sur. repor-
tatus.

34 Talibus plane mirabilibus Beatus Fulgentius piam semper operam dedit, quibus secum comitantibus, in omni loco et tempore gloriosus, favente aliquando sereni aeris tranquillitate Sardiniam deportatus, exultantium Coepiscoporum letos animos reddidit, ipsamque provinciam, cui tantorum praesentia Sacerdotum tribuebat ornatum, praesentiae suae luce fecit splendidam, concurrentibus undique cum gaudio Christianis hominibus, videre athletam Christi fortissimum, qui certamine singulari saevientis impetum Regis fregerat, ad divina castra redisse insignibus laureis adornatum, et antiquis commilitonibus junctum, tanto amplius singulis exhibuisse laudabiliter humilitatem, quanto sciebat suam plus enituisse virtutem; memor sine dubio Scripturae momentis: Fili quoniam magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam.

Ecl. 3. 20.

CAPUT XXVII.

Ejus in exilio actiones et instituta.

Noluit plane jam B. Fulgentius in priori domo multis fratribus comitantibus diutius habitare, sed juxta Basilicam Sancti Martyris Saturnini, procul a strepitu civitatis vacantem reperiens locum, Brumasio Calaritano civitatis Antistite venerabili prius, sicut decuit, postulato, novum sumptibus propriis Monasterium fabricavit. In quo quadraginta et amplius fratribus congregatis, disciplinae caenobialis ordinem custodivit illaesum, nemini dans licentiam professionis sanctae regulam praeterire: sed principaliter hoc observandum monachis tradens, ut nullus eorum quidquam sibi proprium vendicaret, sed essent omnibus omnia communia. Dicebat enim frequenter, nec debere, nec posse monachum judicari, cui volun-

*Baron.
Primasio.
ms. Bonif.
Brumasio.

Novum ex-
truit Monaste-
rium Calari
in Sardinia.

tas habere privatum peculium persuaserit. Ut enim monachus lautioribus forsitan cibus utatur, interdum cogit infirmitas corporis; ut autem cupiat in quibuslibet exiguis rebus juris proprii dominium vendicare, superbae voluntatis et avarae cupiditatis evidens testimonium est.

36 Distribuebat sane ipse cum summa discretione servis Dei necessaria vitae subsidia, singulorum vires infirmitatemque considerans: Verumtamen quibuscumque plus ceteris consuebat, eos humilitatem custodire amplius admonebat, dicens eis: De substantia communi quisquis aliquid plus accipit, omnium fit debitor quorum est illa substantia: debitorem porro sola juvat humilitas. Sic efficiebat, ne quis scandalum pateretur, quando uno propter infirmitatem plus dare aliquid videbatur. Erat quoque ei nimia sollicitudo, praevinire cunctorum monachorum petitiones, ante tribuendo, quidquid tribuendum cuilibet vel necessitas vel ratio manifesta monstraret. Si quis autem praesumpsisset, priusquam acciperet, petere; negabat ei continuo, etiamsi mereretur accipere, dicens monachos debere his, quae acceperint, esse contentos. Ceterum qui sibi tamquam indigeant, petunt, desideriis adhuc carnalibus serviunt, et omnino non perfecte de caelestibus cogitant, quamdiu quid sibi necessarium sit, ipsi sibi, quia non possunt negotiando, petendo saltem providere festinant.

Liberalis in
suos, maxime
nihil ultero
petentes.

37 Illos quoque veros esse monachos dicebat, qui mortificatis voluntatibus suis, parati essent nihil velle, nihil nolle, sed Abbatis tantummodo consilia vel praecipua servare. Propterea sine suo consilio nec eum fratrem, qui Praepositi gerebat officium, sinebat aliquid agere. Laborantes fratres, et opera carnalia indefessis viribus exercentes, lectionis autem studium non habentes, minus diligebat, nec honore maximo dignos judicabat. In quo autem fuit scientiae spiritalis affectus, etiamsi virtute corporis destitutus, operari manibus nunquam posset, peculiariter habebatur dilectus et gratus.

Qui veri mo-
nachi: qui ei
maxime cari.

38 Amabat autem, quando coram fratribus disputabat, si quis ei quaestiones proposuisset acerrimas, in quibus excellentissimo laboraret ingenio: licebatque generaliter omnibus fratribus, etiam natura simplicibus, parumve intelligentibus, unde vellent, interrogare: nec prius, quam satisfactum sibi confiterentur, rationem reddere, victus taedio vel labore cessabat. Erat enim maxima ei et mirabilis gratia, corripere inquietos corde tranquillo: ita ut tunc magis quando putabatur ab aliis vehementer irasci, summa in eo vigeret regnaretque placiditas: et sine perturbatione perturbato similis multos male agentes salutari impetu perturbabat. Odiens enim vitia, diligens homines, tamdiu severus apparebat, quamdiu disciplinae spiritalis utilitas exigeret. Alias autem circa singulos ita mansuetus fuit, et communis et facilis, ut neminem fratrum puro nomine clamitaret, neque cum typho saecularis dominationis, aliquibus quamvis parvulis imperaret.

Affabilis erat,
benignus, dis-
crete severus.

CAPUT XXVIII.

Scripta ab eo in exilio. Finis persecutionis.

Scriptis eodem tempore Carthaginensibus Epistolam, sublimes exhortatione perspicuam, ubi pene cunctos dolos et fallacia blandimenta, quibus infelices animae seducebantur ad mortem, gravissima conquestione digessit. Tunc etiam de remissione peccatorum consulenti Euthymio viro religioso, duobus libellis sine mora respondit. Testimonia quoque praedestinationis, et gratiae differentias cupientem nosse, salubriter disputans docuit. Jam familiares epistolas, in quibus tamen spiritalis aedificatio continetur, et ibi apud Sardiniam commanentibus, et in Africa degen-

Varii ejus
libri.

tibus, et Romanis præcipue Senatoribus, viduisque ac virginibus, quarum fama laudabilis habebatur, frequenter direxit. Ad Probam virginem Christi, de jejuniis et oratione libellos duos conscripsit. Ita erat notior omnibus gentibus, ut duo libri, quos *a* Faustus Episcopus Galliarum contra gratiam subdolo sermone composuit, favens occulte Pelagianis, sed Catholicus tamen volens videri, Constantinopoli *b* offensis plurimis fratribus, ad Beatum Fulgentium probandi dirigerentur. Quibus ne occultum serperet virus, septem libris ipse respondit, plus laborans exponere, quam convincere: quia dubios sermones ejus exponere, hoc erat delirantis argumenta convincere. Magnus plane hujus operis labor mercedem debitam cito suscepit. Mox enim ut est dictatio ipsa finita, protinus est longissimæ captivitatis catena disrupta. Mors enim Trasamundi Regis, et mirabilis bonitas Hilderici regnare incipientis, Ecclesiæ Catholicæ per Africam constitutæ libertatem, restituens, Carthaginensi plebi proprium donavit Antistitem, cunctisque in locis ordinationes Pontificum fieri clementissima auctoritate mandavit.

CAPUT XXIX.

Gloriosus ejus reditus. Vita post exilium.

Beatum itaque Fulgentium, postquam sapienter expugnavit Pelagianos, laudatissimo meruit videre Catholicos. Inde secundum quod per eum Spiritus sanctus prædixerat, reversus est Carthaginem cum omnibus consacerdotibus, unde solus exierat. Invenit lætos, quos dimiserat mœstos. Invenit nimia exultatione ferventes, quos reliquerat persecutionis violentiam sufferentes. Invenit habentes spiritualem Patrem, quos reliquerat dolentes Ecclesiam matrem. Invenit expectantes se cum gaudio, quos reliquerat gementes in tædio.

61 Tanta autem fuit devotio Carthaginensium civium, Beatum Fulgentium revivere cupientium; sic universus populus expectabat ardentem, quem viderat in conspectu suo pugnasse viriliter; ut aliis Episcopis ante ipsum descendentibus, silens multitudo super littas staret, oculis et mentibus inter omnes Episcopos Beatum Fulgentium, quem familiariter noverat, quærens, et eum a cunctis navibus expetens. Ubi vero facies ejus apparuit, immensus nascitur clamor, altercantibus omnibus, quis primo salutaret agnoscendus, quis caput benedicenti supponeret, quis extremis vel saltem digitis mereretur tangere gradientem, quis videre vel oculis procul stantem. Resonabat divina laus ex omnibus linguis. Ad sancti quippe Agilei Basilicam sequens populus et præcedens, Confessorum beatorum triumphum nobilem celebrabat. Multitudo autem maxima populi Beatum Fulgentium, quem plus ceteris honorabat, concurrens alacriter comprimebat, donec sancta quorundam Christianorum provisio, rotam in circuitu faciens æstuanti, liberum præberet iter in medio transeunti.

62 Probare tamen adhuc Dominus cupiens virorum fidelium caritatem, copiosis imbribus ambulantes mirabiliter inundavit. Et quis opera pietatis enarrare valeat, absque dispendio veritatis? Immensa pluvia neminem terruit, aut obsequium Sacerdotibus gloriosis præbere prohibuit: imo potius velut benedictione cælesti desuper descendente, tantum fides nobilium crevit, ut planetis suis super Beatum Fulgentium gratanter expansis, repellerent imbres, et novum tabernaculi genus artificiosa caritate componerent: imitatores eorum effecti, qui prioribus temporibus Salvatore super pullum asinæ cõsidentis, et Hierosolymam venienti, vestimenta sua, sicut Evangelium loquitur, in via sternerant. Tale quippe aliquid et isti faciebant, qui propriis indumentis Beati

Fulgentii nudum caput unanimiter protegebant. Vix ergo appropinquante vespere, sanctæ memoriæ Bonifacio Episcopo representati, benedixerunt omnes et laudaverunt communiter Deum. Tunc Beatus Fulgentius per omnes vicos Carthaginensis civitatis, ubicumque transibat, manibus et oculis demonstrabatur, laudibusque innumeris prædicabatur.

63 Postquam vero domos omnium diligentium se concitus visitavit, benedixit, et gaudere dignatus cum gaudentibus, qui prius fleverat cum flentibus, cunctorum desideria satiavit; valefaciens fratribus, egressus est de Carthagine, per omnes prolixi itineris vias gaudia majora reperiens, in occursum suum populis undique tendentibus cum lucernis et lampadibus, et arborum frondibus, reddentibus gratiam ineffabili Deo, qui Beatum Fulgentium mirabiliter in conspectu omnium fecerat gratiosum. Per omnes Ecclesias tanquam proprius Episcopus suscipiebatur, et sic de reditu ejus omnis Byzacena provincia velut plebs una gaudebat.

64 Quem, obsecro, gloriæ hujus non extolleret magnitudo? Beatum tamen Fulgentium ad majoris humilitatis studium provocavit. Veniens namque cum gloria populari, dignitatem Pontificis privilegio specialis venerationis accumulans, postquam cathedram sedit, inter monachos adhuc habitare desideravit. Et ne videretur Abbatis Felicis adventu suo minuire potestatem, imperandi monachis omnem sibi ademit voluntarie facultatem, non suam, sed alterius volens ipse quoque facere voluntatem. Et qui adhuc monachus dispensationem susceperat fratrum, jam Episcopus dominari noluit in proprio monasterio: sic sollicitè cavens, ne Felicem contristaret Abbatem, ut exhibens supervenientibus hospitalitatem, si quando vel multiplicari panem, vel aliquid amplius exhiberi necessitas expetisset, Abbatis primo Felicis consilium requisisset. In omni denique concilio Byzaceno, de rebus majoribus ipse primus consulabatur: in monasterio proprio de rebus etiam minimis Abbatem Felicem simpliciter consulabat.

65 Parum fuit Beato Fulgentio verbis et operibus hanc humilitatem sequi ac retinere, nisi per scripturam quoque firmaret, nihil se in illo monasterio proprium vindicare, nec pro potestate, sed pro caritate inter monachos habitare. Considerans enim vir providus, ne quod servi Dei simplices præjudicium postea paterentur, obicem contradictionis in hac scriptura successoribus suis opposuit, quia utilitati monachorum servientium Deo nihil præposuit. Emit tamen juxta Ecclesiam domum, cui fabricandæ curam maximam diligenter impendit, ne futuro successoris suo desset hospitium. Clericorum vero, si qua defuerunt, ministeria reparans, probatos sibi multos ex fratribus monachis ad Ecclesiasticam militiam transtulit. Ibi quoque caritati consulens, ut dum pene omnes clericos ex illo monasterio ordinat, antiq̄e familiaritatis manente notitia, nulla lis aliquando monachos et clericos ventilet. Summam quoque diligentiam præbuit, ne quis clericus ambitiosus vestibus ornaretur, ac negotiis sæcularibus occupatus, ab officio ecclesiastico diutius vagaretur; jubens omnes non longe ab Ecclesia domos habere, manibus propriis hortum colere, psallendique suaviter aut pronuntiandi curam maximam gerere.

66 Per singulas septimanas omnes clericos ac viduas, et quicumque potuisset ex laicis, quarta et sexta feriastatuit jejunare: quotidianis vigiliis, matutinis, et vespertinis orationibus adesse præcipiens omnes. Aliquantos inquietos verbis, aliquantos verberibus coarcebat, quos culpa manifesta flagellari coegerat. Ita vitia cunctorum salubri disputatione mordebat, ut nullius interserens nomen, omnes cogere metuere, et latentia quoque peccata salubriter

PER
EJUS DISCIP.
Gratias agunt
omnes Deo.

Fulgentius
amicos visitat.

Redit ad suos
mire exultantes.

Habitat in
monasterio
Abbati subiectus.

* al. suppli-
citer.

* al. defuis-
sent.
Monachos
Ecclesiasticis
ministeriis
adhibet.

Clericorum
magnam
curam gerit.

Jejunia, et
publicas pre-
ces constituit.

Vitia castigat.

a Erroribus
quidem non
carent libri
Fausti Epi-
scopi; ipse
tamen auctor
Sanctus est,
ut 16 Januarii
dicemus.
b al. offensi a
pluribus
fratribus.

Hildericus
Rex Episcopos
restituit.

Redeunt
exules Epi-
scopi in Afri-
cam.

Magno plausu
populi excipit
Fulgentium.

Matth. 21.

PER
EUS DISCIP.

Dissidiatollit.

* *al. Vive-*
censi.
* *ms. Rip.*
Quodvult
Deo.

Vult alteri
postponi in
Concilio.

Concionatur.

* *al. Furnos.*

Alia scribit.

* *al. jam re-*
versus de
exilio, novem
et decem
libros, etc.

Secedit ut
penitentiae
vacet.

* *ms. Bonif.*
secretim.
* *al. Circinam.*

Redit ad suos.

tinendo deserere. Verumtamen quomodo inter proprios clericos minorem posset habere cautelam, qui diuturnas etiam finitimarum plebium lites et contentiosa certamina dirimebat? Ipse denique Maximianensis animositatem plebis, ordinatum sibi Episcopum recipere nolentis, salubri admonitione sedavit, debituque finem gravissimo scandalo statuens, cuncta inter eos modeste et salubriter pacificans ordinavit.

67 In Concilio quoque * Vincensi judicio Sacerdotum omnium, qui convenerant, Episcopo cuidam, nomine * Quodvultdeus, qui priorem se illius existere confirmabat, antepositus et praelatus, ipso die et tempore tacuit, nec auctoritatem Concilii excusando minuere voluit: Sed ubi post Concilium dolere sensit Episcopum, timens propter suum honorem generare fratri scandalum, meliusque iudicans per caritatem se fieri minorem, quam sine caritate majorem, Sufetani postea Concilii gloriosum respiciens adesse conventum, precem supplicem coram omnibus fudit, ut sibi rursus, se volente, Quodvultdeus Episcopus praeferretur, ut nomine suo posterius recitato, laetus deinceps viveret, consacerdotis animo reconciliato. Mirati sunt Episcopi humilitatem talia postulantis, nec contristare voluerunt offerentem Deo sacrificium humilitatis, ac custodiendam spiritus societatem in vinculo caritatis. Ubi sunt nunc illi, quibus eminendi super ceteros dominatur affectus, qui se etiam suis Prioribus anteponunt, indebita sibi privilegia vendicantes? Ecce Beatus Fulgentius nec primatum, quem meruit, defendere voluit: quia sine caritate prior esse alicui minime concupivit.

68 Catholicae Ecclesiae singularis magister et Doctor, quamlibet inter varias occupationes hic in Africa parum vacaret, plurimos tamen Ecclesiasticos sermones, qui in populis dicerentur, scribendos dictabat. Ubi quocumque sermonem faciebat, omnium animos demulcebat; nec inanes et vanissimos plausus, sed compunctionem generans cordis. Expectavit eum sanctae memoriae Bonifacius Episcopus Ecclesiae Carthaginensis, apud * Furnos ecclesiam dedicans, duobus diebus se praesente tractantem: quando tantum delectatus est audire verbum Domini de ore ejus, ut donec ille sermonem finiret, ipse terram lacrymis irrigaret, agens gratias Deo, cujus gratia semper in Ecclesia Catholica summos excitat praecelatosque Doctores. * Multa jam reversus de exilio condidit nova; decem libris Fabiani mentientis falsa gesta, convincens: de veritate praedestinationis et gratiae libellos tres confecit, aliaque multa digessit: quae si quis scire voluerit, in ejus Monasterio veraciter scripta reperiet.

CAPUT XXX.

Ejus obitus, sepultura, successor.

Nobis autem jam tempus est dicere, quomodo post omnia bona opera sua requieverit, ad caeli regna translatus. Ante annum ferme, quam de isto saeculo raperetur, profunda cordis compunctione permotus, reliquit subito Ecclesiasticas occupationes, et de ipso quoque Monasterio suo * secreto recedens, ad insulam * Circinam, paucis comitantibus fratribus, navigavit. Ubi in quodam brevi scopulo, cui nomen est Chilmi, ubi jam Monasterium fabricari mandaverat, lectioni et orationi ac jejuniis vacans, veluti sciret appropinquare sibi novissimum diem, sic ex toto corde suo poenitentiam gessit. Et quamvis tota vita ejus, ex quo monachorum professionem conversus ex toto corde suscepit, poenitentiae fuerit tempus, in hac tamen insula multo amplius ac multo diligentius inchoanti similis, membra sua mortificavit, et in conspectu solius Dei flevit. Inde jam plurimis de absentia Sacerdotis murmurantibus, caritatis necessitate constrictus, iterum descendit ad Monasterium suum, con-

sueti hominibus religiosis exhibere solatia, laboresque durissimos pro utilitatibus proximorum longanimiter sustinere.

70 Non multi autem fluxerant dies, et ecce servum fidelem bonus Dominus requirebat. Incidit enim repente in corporalis infirmitatis acerrimas passiones, ubi septuaginta prope diebus aegritudine fatigatus, hoc solum frequenter dicebat: Domine, da mihi modo hic patientiam, postea indulgentiam. Nec ab isto sermone aliquantulum cessavit, sive dolor affligeret, sive febris incenderet, sive lassitudo dissolveret. Persuadentibus autem medicis, ut lavacris balnearibus uteretur. Numquid balnea, inquit, facere poterunt, ne homo mortalis, expleto vitae suae tempore, moriatur? * Si vera proximitas mors, nec aquarum calidarum possunt fomenta repellere, cur mihi, obsecro, persuadentis, ut rigorem diu servatae professionis in fine dissolvam?

71 Sic salutem suam supernae voluntati fideliter credens, postquam se sensit sine aliqua dubitatione dissolvendum, vocans universos clericos suos, praesentibus monachis, allocutus est eos, dicens: Ego, fratres, animarum vestrarum saluti prospiciens, molestus apud vos forsitan et difficilis extiti. Et ideo obsecro vos, ut ignoscamihi quisquis aliquid dolet. Et si forsitan severitas nostra modum transgressa est debitum, orate ne mihi hoc Dominus imputet ad peccatum. Cumque talia Beato Fulgentio lacrymosis singultibus exprimente, cuncti simul super genua ejus caderent, semper bonum, semper affabilem pro omnium salute, sicut deceit, invigilasse clamantes: Provideat ergo, ait, vobis Dominus Deus meus pastorem dignum se.

72 Tunc imperato silentio paululum requievit. Et deinde curam pauperum gerens, requisita summa pecuniae, de qua fidelissimus dispensator quotidie egentibus ministrabat, totum jussit expendi, per seipsum memoriter recolens viduarum, pupillorum, peregrinorum, eumctorumque illic indigentium nomina: quibus quid singillatim daretur, propria deliberatione constituit: heredes in hoc saeculo non habens, hereditatem tamen hujus benevolae sollicitudinis pauperibus derelinquens. Sed nec suos clericos debita benedictione fraudavit, ipsorum quoque paupertati misericorditer consulens: ac secrete omnia diligenter praedordinans, orans jugiter, et intrantes singulos benedicens, usque ad extremam horam sana mente permansit.

73 Postremo die Kalendarum Januariarum, post peractam vespem, beatum spiritum feliciter in manus Domini tradidit, annum sui Episcopatus agens vicesimum quintum, vitae autem totius sexagesimum quintum, sicut multis ante fratribus morti proximus indicavit. Ipso autem die sanctum corpus ejus sepeliri minime potuit, sed in oratorio Monasterii constitutum, tota nocte illa in psalmis, hymnis et canticis spiritualibus vigilare monachos simul et clericos invitavit. Mane vero postquam multitudo maxima populorum de locis finitimis ad exequias venit, Sacerdotum manibus ad Ecclesiam civitatis, quae Secunda dicitur, ubi etiam reliquias Apostolorum constituerat, deportatus, sortitus est honorabile monumentum. Primus plane in eadem basilica Pontifex poni meruit, ubi nullum mortuum neque Sacerdotem, neque laicum, sepeliri consuetudo sinebat antiqua. Sed magna vis dilectionis, removerat impedimentum consuetudinis; ambientibus universis civibus, et cum summa devotione quaerentibus, ut ubi vir sanctus et Deo amabilis fuerat consecratus, ibi orationibus singulorum semper etiam localiter videretur adjunctus.

74 Probaverant quippe saepius, quanta bona illis oratio Beati Fulgentii praestiterat, et quanta mala repulerat: sicut postea manifestis indicis evidenter apparuit, quando post non plurimos dies * arcessionis ejus, gens inimica Maurorum Ruspense territorium repente

Ejus in morbo
patientia, et
praecelata
praecatio.

* *Sur. Si vero*
proximam
mortem.

Petit a Cleri-
cis veniam.

Mortuus
omnia paupe-
ribus distri-
buit.

Mortuus Kal.
Jan.

Honorifice
sepelitur.

* *al. arcessio-*
tionis. Sur.
decessiois.

Mauri Ruspense territorium populantur.

Succedit ei anno post Felicianus, ipso id e caelis curante Fulgentio.

**ms. Rip. Ponticani.*

repente vexavit, rapinis, caedibus, incendiis multa devastans, atque intra ipsos Ecclesiae parietes, quos invenire potuit, jugulans. Quis Beati Fulgentii gratiam non miretur? Quamdiu vixit, furorem belli civitas illi commissa non sensit: et cum tota pene provincia captivitatem sustineret horribilem, Ruspa fuit incolumis propter Sacerdotem venerabilem, cujus vita propriis civibus murus fuit.

75 Ne hoc interim praeterendum silentio judicavi, quod dum ei successor idoneus quaereretur, discordantibus laicis et Clericis, annum prope integrum prolixitas contentionis exegit, ut illa die sanctitas Tua super ejus cathedram sederet, quo ipse defunctus est. Ornari quippe hoc privilegio meruit prima solemnitas ejus depositionis, ut multo amplius venerabilis fieret per gaudia Tuae ordinationis. Vis autem nosse, quomodo non fortuitis motibus ista provenerunt, sed illius orationibus demonstrantur esse concessa? Recole visionem fidelissimam Beati Pontiani Episcopi

Thenitani, quam sic ipse narravit: Eunti mihi secundum praecipitum Datiani Primatis, ut Ruspensi Ecclesiae eligeretur Antistes, idem Beatissimus Fulgentius per tempus quietis apparuit, et affabili, sicut solebat, ad spectum salutans amicaliter: Quo, inquit, nunc sanctitas tua velociter ambulat? Cui respondit: Ut Episcopus Ruspensi Ecclesiae eligatur. Ille vero subridens: Jam, inquit, ordinatus est. Nonne non apparet ipsius orationibus fuisse perfectum, quod est visitante praedictum? Qui ergo confirmationem noverat necdum electi, vel ordinati, diem quoque, quo in cathedra considerare poterat ordinatus, jam orando meruerat. Votis itaque continuis et fidei devotione semper optamus, ut gloriae illius factus particeps in aeternum, non indignus tanto praedecessore feliciter vivas, operisque hujus de perfectione nobiscum Domino gratias agas, et pro his, quae minus forte dicta sunt eloquenter, ab omnibus sapientibus Lectoribus veniam petas.

PER
EJUS DISCIP.

DE S. MOCHUA SIVE CUANO

ABBATE IN HIBERNIA.

I JAN. S. Mochua 1 Januarii mortuus ab aliis 11 April. cohitur.

Sanctam Mochuam sive Cuamum Laegsiensem, quaedam Hibernorum Martyrologia mense Aprili referunt, qui tamen Kalendis Januarii migravit in caelum: quo die et nos ejus Vitam damus, nobis ab R. P. Hugone Vardæo monasterii S. Antonii de Padua Ordinis S. Francisci Lovanii Guardiano communicatam, ex fide dignis Hiberniensibus codicibus descriptam.

2 Multa continet admiranda portenta, sed usitata apud gentem illam simplicem et sanctam, ut ex aliorum actis Sanctorum putet; neque sacris dogmatis aut Dei erga electos suos suavissimae providentiae repugnantia. Sunt tamen fortassis nonnulla imperitorum librorum culpa vitata, aut amplificata. Quod in gentium suorum rebus gestis animadverti oportere nos docuit Henricus Fitzsimon Societatis nostrae Theologus, egregio rerum usu praeditus. Quae tamen sic adjecta censi debeant, nobis profanae Hibernorum historiae ignavis non facile est statuere. Satis est Lectorem monuisse ut cum discretionem ea legat quae prodigiosa, et crebro similia miracula commemorant, nisi ab sapientibus scripta auctoribus sint. Nobis tamen nihil expungere constitutum est nisi rectae fidei aut bonis moribus repugnet, aut sit ejusmodi ut clare id possimus referre.

Sanctorum Hibernorum Vitae mirabiles, prudenter legendae.

VITA

EX VETERIBUS MSS.

CAPUT I.

S. Mochua ex milite monachus.

Clarus genere vir erat, nomine Mochua, filius Lonani ex Lugne trahens originem. Hic in primæva ætate vir erat multum bellicosus, ac de hostibus suis semper victoriam habens. Triginta annis sic laicaliter vixit, antequam militiam Christi exerceret.

2 Sed expletis triginta illis annis divina inspiratione admonitus et Domini timoris telo percussus ad fidem Christi conversus et monachus factus, Clericalem assumpsit habitum. Cui avunculus suus quamdam villam donavit: quam S. Mochua cum omnibus suis

S. Mochuae patria et genus. Militiansequitur.

Fil monachus.

Villam sibi donatam

rebus incendi jussit, ne de peccatoris elemosynis vel possessionibus famulus Christi portionem aliquam haberet. Post hæc vir Dei ad locum, qui hodie Teach-Mochua, quæ principalis scilicet sedes ejus est, divina promissione devenit. Hunc locum ipse in nomine... ædificavit, et multis signis et miraculis adornavit.

incendi jubet.

CAPUT II.

Mochuae miracula. Spiritus superbiae a S. Colmano depulsus. Ignis divinitus accensus.

Inter ejusdem Sancti insignia miracula hoc quod sequitur celebriter commemoratur. Quidam namque nobilis et sapiens Clericus, nomine Colman-Ela, cum quadam die cellam suam apud Glernsen circumiret; tunc de statu suo et corporis pulchritudine et scientiæ suæ profunditate spiritu superbiae inflatus, mundana de se sapiebat. Postquam autem sederet in cubili suo sic elatus, omnem suam scientiam ac si nihil ante scivisset, penitus tradidit oblivioni. Stupescens igitur super hoc et non modicum admirans, nocte sequenti jejunavit, Deum suppliciter exorans, ut a se spiritum ignorantiae dignaretur tollere, et pristinam scientiam restituere. Cui Angelus in somnis apparens ait: Colmane, cur jejunas? quid petis ut tibi det Deus? Respondit Colmanus: Peto ut mihi scientia, quam ante habui, a Deo restituatur. Et ait Angelus: Id quod quaeris, inquit, habebis. Et Colmanus: Cui, inquit, commisit Deus mei curam? Et Angelus: Vade, inquit, ad S. Mochua, qui te de tua superbia et ignorantia liberabit.

Claret miraculis.

S. Colman-Ela de sua doctrina superbiens ea privatur.

4 Colmanus igitur cum quindecim aliis honestis Clericis iter aggrediens, ad cellam viri Dei recto itinere pervenit. Sanctum vero Mochua rusticano habitu indutum, virgasque portantem in humeris suis, extra villam invenit. Colmanum vero intuens Sanctus Mochua ipsum salutavit: dumque mutuo sic salutassent, ecce subito quaedam avicula virgarum illarum summitati insidens, garriendo quasi unum versum cecinit. Quo audito S. Mochua interrogavit quid avicula illa cecinisset. Cui Colmanus se nescire respondit. S. Mochua

Militur ad S. Mochuam.